

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Czernichów
na lata 2014-2018

WERSJA ROBOCZA

2013

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA.....	16
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	16
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	16
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	17
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	18
5. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	19
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY	21
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	23
8. BEZDOMNOŚĆ.....	25
9. EDUKACJA	26
10. KULTURA	27
11. SPORT I REKREACJA	29
12. TURYSTYKA	30
13. SYTUACJA DZIECKA.....	35
14. OCHRONA ZDROWIA	39
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	42
16. POMOC SPOŁECZNA	43
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	55
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	57
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	62
20. SEKTOR POZARZĄDOWY	70
21. ANALIZA SWOT	72
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	79
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	81
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	81
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	99
3. PROGRAMY I PROJEKTY	100
IV. UWAGI KOŃCOWE	101
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	102

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia Rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Czernichów przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2014-2018. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

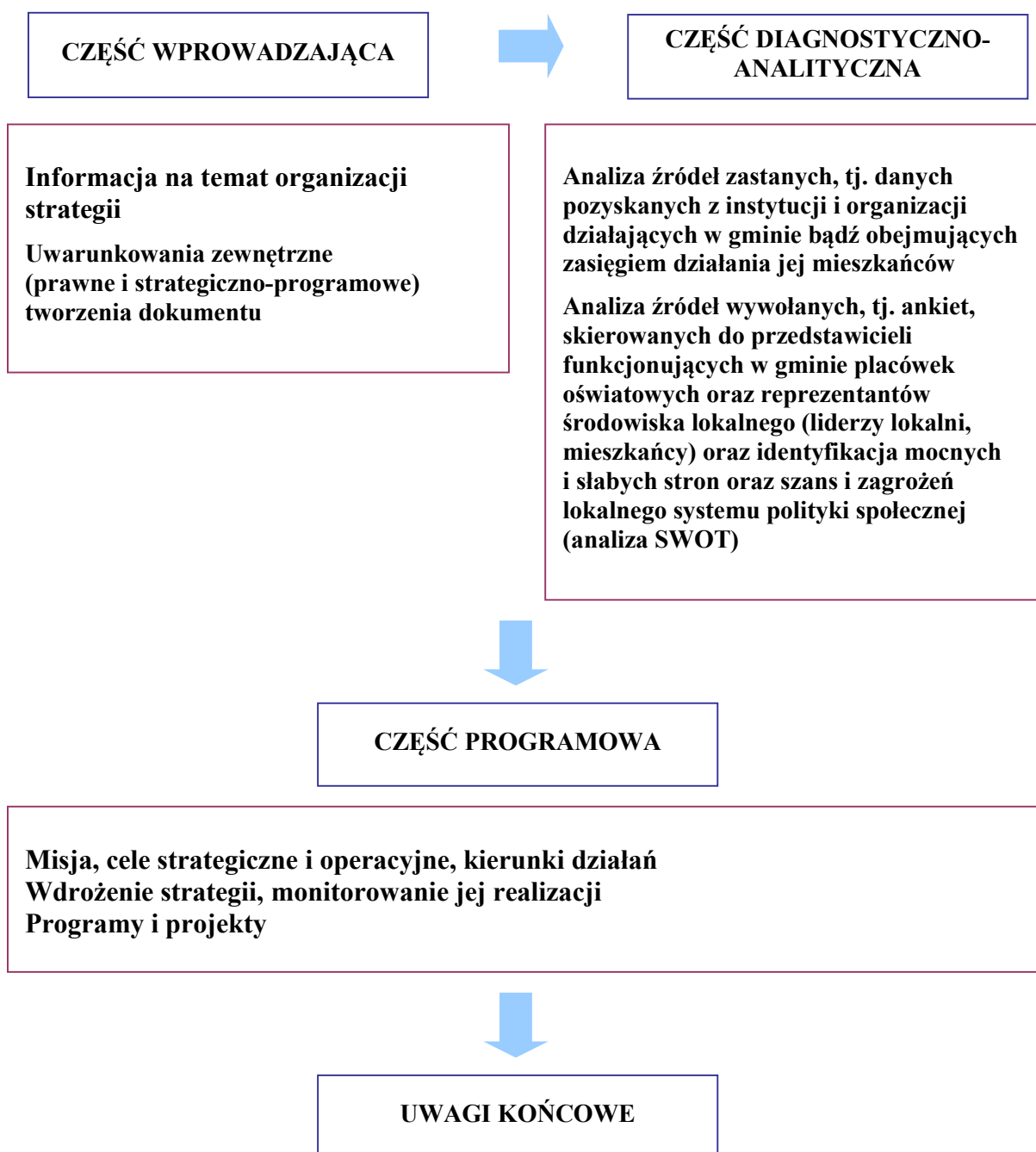
- Infrastruktura techniczna;
- Turystyka;
- Komunikacja i transport;
- Sytuacja dziecka;
- Demografia;
- Ochrona zdrowia;
- Gospodarka;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Rynek pracy;
- Pomoc społeczna;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Bezdomność;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Edukacja;
- Działalność organizacji pozarządowych.
- Kultura;
- Sport i rekreacja;

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest

przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji gminy i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 788 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 674 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zmianami),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 966),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej

i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,

- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadające na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiąganym poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności) oraz Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020. Stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Celem głównym Programu jest „Stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu”. Uznano, że rozwój ten należy rozumieć bardzo szeroko, jako proces zachodzący na wielu komplementarnych płaszczyznach, w tym:

- gospodarczej (wzrost gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, rozwój technologiczny i innowacje, restrukturyzacja i dywersyfikacja działalności gospodarczej),
- społecznej (poprawa jakości życia mieszkańców, wzbogacenie tożsamości kulturowej i procesy integracyjne, rozwój usług i zasobów społecznych, wzrost mobilności zawodowej i społecznej),
- środowiskowej (zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności),
- infra-technicznej (podnoszenie jakości, rozbudowa i racjonalne gospodarowanie zasobami infrastruktury technicznej).

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. W jej ramach dokonano diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, na podstawie której wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej:

- Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji
- Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej
- Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej

- Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych
- Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych
- Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej
- Bezpieczeństwo publiczne.

Następnie sformułowano cel główny, będący zarazem misją strategii („Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”) oraz, w oparciu o wyznaczone priorytety polityki społecznej województwa śląskiego i cel główny, przyjęto następujące cele strategiczne:

1. Wzmocnienie polityki prorodzinnej
2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim, przyjęta w 2005 roku, jest dokumentem, dzięki któremu możliwe jest planowanie rozwoju polityki społecznej na terenie powiatu żywieckiego oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców, w szczególności tych, których dotyczą problemy społeczne.

Strategia jest zorientowana głównie na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie powiatu oraz instytucjami wspierającymi w takich obszarach, jak: edukacja, służba zdrowia i sądownictwo.

Na podstawie zawartej w dokumencie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w powiecie, w tym występujących na jego terenie problemów społecznych, identyfikacji zasobów pomocy społecznej oraz analizy SWOT, wyznaczono cel główny („Wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków poprzez usamodzielnienie rodzin w oparciu o zasadę pomocniczości”) oraz poniżej przedstawione cele operacyjne:

- zapewnienie godnych warunków życia mieszkańcom powiatu żywieckiego,
- zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem,
- życiowe usamodzielnienie osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska,
- wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych,
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom lub minimalizowanie wpływu tych czynników (problemów), które nie mogą być usunięte lub zmienione,
- wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać,
- integracja i współdziałanie instytucji, organizacji i osób w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- inicjowanie, wspieranie i promowanie wszystkich programów mających na celu przeciwdziałanie, ograniczenie lub likwidację problemów społecznych,
- wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych,
- wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy i wolontariatu.

Strategia Rozwoju Gminy Czernichów do 2015 roku

Strategia Rozwoju Gminy Czernichów stanowi podstawę polityki rozwoju samorządu gminy do roku 2015. W dokumencie określono misję: „Trwały rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej gminy Czernichów i stały wzrost poziomu życia jej mieszkańców przy respektowaniu wymogów ochrony środowiska i racjonalnego zagospodarowania przestrzeni”. Tak zdefiniowany strategiczny cel rozwoju gminy Czernichów stanowił podstawę do sformułowania następujących celów operacyjnych:

- zachowanie cennych walorów i zasobów ekologicznych,
- likwidacja niedoborów w zakresie infrastruktury ochrony środowiska przyrodniczego,
- rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej oraz zwiększenie oferty kulturalno-rozrywkowej i sportowo-rekreacyjnej dla turystów i mieszkańców gminy,
- zapewnienie sprawnych zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych gminy,

- stworzenie nowoczesnej bazy oświatowej oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego,
- zapewnienie dobrych warunków funkcjonowania podstawowej opieki zdrowotnej,
- poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Formułując katalog celów operacyjnych, uwzględniono te problemy, które z punktu widzenia dynamizowania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Czernichów uznano za najpilniejsze do realizacji w perspektywie 2015 roku. Cele te są względem siebie równorzędne.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Czernichów jest gminą wiejską, położoną w obszarach makroregionu Beskidu Zachodniego zwanego Beskidem Małym. Administracyjnie gmina leży w południowej części województwa śląskiego, w północnej części powiatu żywieckiego (jest jedną z 15 jednostek samorządu terytorialnego powiatu). Gmina graniczy z następującymi gminami: Bielsko-Biała, Kozy, Łękawica, Łodygowice, Porąbka, Wilkowice i Żywiec. Siedziba gminy – Tresna – znajduje się ok. 26 km w kierunku południowo-wschodnim od Bielska-Białej i ok. 9 km w kierunku północnym od Żywca.

Gmina Czernichów zajmuje powierzchnię 56,26 km² i składa się z 4 sołectw: Międzybrodzie Bialskie, Międzybrodzie Żywieckie, Czernichów i Tresna.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gmina Czernichów posiada słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Ok. 75% mieszkańców posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej, a ok. 20% korzysta z sieci wodociągowej. Niewielkich inwestycji wymaga natomiast sieć gazowa, gdyż gmina zgazyfikowana jest w 90%. Zadowolenie budzi sieć dróg gminnych. Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i drogowej oraz gospodarki odpadami w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2012 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	11,1
liczba ludności korzystających z sieci wodociągowej	1.392
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	70
liczba ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej	5.250
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	90% gminy jest zgazyfikowana
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	94,18
^{w tym} długość dróg gminnych (w km)	69,38

gospodarka odpadami	
liczba oczyszczalni ścieków	4
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	5.250

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w latach 2010-2012. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze edukacji, kultury, sportu i rekreacji. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2010-2012

inwestycje w latach 2010-2012
• budowa kompleksu ORLIK 2012 w Międzybrodzu Żywieckim• budowa hali sportowej w Czernichowie oraz zagospodarowanie terenu• budowa kanalizacji sanitarnej w przysiółku Koszarzyska w Międzybrodzu Żywieckim• przebudowa i remont obiektu poprzemysłowego w Międzybrodzu Żywieckim na cele gospodarcze, kulturalne, społeczne, turystyczne i edukacyjne

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Przez obszar gminy przebiega ważny szlak komunikacji kołowej, jakim jest droga wojewódzka nr 948 (Oświęcim – Żywiec), zaś w odległości 13 km przebiega droga krajowa Bielsko-Biała – Wadowice – Kraków. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Pietrzykowicach w odległości 9 km od gminy. Kontakt z całym światem umożliwia natomiast położony w odległości ok. 90 km od Czernichowa port lotniczy w Katowicach – Pyrzowicach oraz oddalony ok. 100 km port w Krakowie – Balicach.

W niewielkiej odległości od Czernichowa znajdują się również przejścia graniczne ze Słowacją – Korbielów (38 km) i Zwardoń (55km).

Mieszkańcy gminy Czernichów mają dobre połączenia komunikacyjne ze wszystkimi miejscowościami w gminie.

Gmina posiada też bezpośrednie połączenia autobusowe PKS i MZK z gminami: Porąbka, Kozy, Łodygowice, Żywiec. Ogólna długość linii komunikacji autobusowej wynosi 25 km, w tym 15 km PKS i 10 km MZK. Na terenie gminy znajduje się 30 przystanków autobusowych.

Usługi komunikacyjne świadczą mieszkańcom gminy Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. Żywiec oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Bielsko-Biała SA.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z końcem 2012 roku gmina Czernichów liczyła 6.800 mieszkańców, w tym 3.512 kobiet, które stanowiły 51,6% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadało 107 kobiet). Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 121 osób na km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. W latach 2010-2012 miał miejsce spadek liczby dzieci i młodzieży, wzrastała natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Liczba osób starszych ulegała wahaniom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1.263	1.231	1.210
liczba osób w wieku produkcyjnym	4.307	4.344	4.670
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.133	1.146	920
ogółem	6.703	6.721	6.800

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba urodzeń żywych	73	78	74
liczba zgonów	65	64	57
przyrost naturalny	8	14	17

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	29	63	10
saldo migracji w ruchu zagranicznym	0	0	0
saldo migracji ogółem	29	63	10

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Wpływ na spadek liczby dzieci i młodzieży w gminie nie miała dzietność rodzin, bo ta utrzymywała się na podobnym poziomie (73 w 2010 r., 78 w 2011 r., 74 w 2012 r.), a przechodzenie osób w wieku przedprodukcyjnym do grupy osób w wieku produkcyjnym.

Dodatnie saldo migracji miało również wpływ na liczbę osób w gminie (29 w 2010 r., 63 w 2011 r., 10 w 2012 r.), które odbywało się w ruchu wewnętrznym.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży oraz stale zwiększającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Czernichów z racji swych walorów turystyczno-wypoczynkowych nie jest miejscem koncentracji działalności produkcyjnej (z wyjątkiem zespołu hydroelektrowni). Mieszkańcy znajdują zatrudnienie w szeroko rozumianej obsłudze ruchu turystycznego oraz uzupełniająco w rolnictwie i drobnej wytwórczości. Część mieszkańców pracuje poza gminą głównie w Żywcu i Bielsku-Białej.

Dane dotyczące struktury użytków rolnych w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		1.236
w tym:	grunty orne (w ha)	717
	sady (w ha)	30
	łąki i pastwiska (w ha)	489
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		913
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		50

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

W latach 2010-2012 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie była na zbliżonym poziomie (458 w 2010 r., 473 w 2011 r., 497 w 2012 r.). Działały one głównie w takich sekcjach, jak: budownictwo (112 podmiotów), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (104), handel i usługi w zakresie napraw (159), budownictwo (101), oraz przetwórstwo przemysłowe (44). Do największych, nowo powstałych podmiotów w gminie należały: filia dyskontu Biedronka w Międzybrodziu Bialskim (2012 r.), Śląskie Centrum Opieki Długoterminowej i Rehabilitacji Ad Finem w Czernichowie, oferujące ok. 140 miejsc pracy (2013 r.).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w gminie przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	22	22	22
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	436	451	475
liczba podmiotów ogółem	458	473	497

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2012 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6
przetwórstwo przemysłowe	44
budownictwo	112
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	101
transport i gospodarka magazynowa	23
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	104
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5

działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	23
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
edukacja	7
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5
pozostała działalność usługowa	10

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu, liczba osób bezrobotnych w gminie Czernichów w latach 2010-2012 rosła z roku na rok (z 286 w 2010 r. do 344 w 2012 r.). Zwiększał się również procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z 6,6% w 2010 r. do 7,4% w 2012 r.). Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec kolejnych lat wyniosła: 153, 155 i 176. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba bezrobotnych w gminie	286	290	344
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,6%	6,7%	7,4%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	153	155	176
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	53,5%	53,4%	51,2%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2010-2012 w powiecie żywieckim, województwie śląskim i w kraju.

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
stopa bezrobocia w powiecie żywieckim	14,1	13,9	16,0
stopa bezrobocia w województwie śląskim	10,0	10,2	11,1
stopa bezrobocia w kraju	12,4	12,5	13,4

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2010-2012 powiat żywiecki charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju w 2012 roku odnotowano jej wzrost w porównaniu z latami poprzednimi.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2012 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych			udział kobiet (w %)	liczba bezrobotnych			udział kobiet (w %)
		ogółem	kobiet			ogółem	kobiet		
wiek	18-24 lata	79	39	49,4	staż pracy	bez stażu	51	28	54,9
	25-34 lata	90	57	63,3		do 1 roku	62	35	56,5
	35-44 lata	70	43	61,4		1-5 lat	72	36	50,0
	45-54 lata	64	27	42,2		5-10 lat	48	29	60,4
	55-59 lat	30	10	33,3		10-20 lat	48	27	56,3
	60-64 lata	11	X	X		20-30 lat	39	12	30,8
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	22	9	40,9	wykształcenie	30 lat i więcej	24	9	37,5
	1-3 miesiące	61	30	49,2		wyższe	52	37	71,2
	3-6 miesięcy	72	34	47,2		policealne i śr. zawodowe	67	38	56,7
	6-12 miesięcy	59	28	47,5		średnie ogólnokształcące	31	19	61,3
	12-24 miesiące	63	37	58,7		zasadnicze zawodowe	122	57	46,7
	pow. 24 miesięcy	67	38	56,7		gimnazjalne i niższe	72	25	34,7

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Na koniec 2012 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 169 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 3 do 6 miesięcy oraz pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (w sumie 139 osób), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (72 osoby) i do 1 roku (62 osoby), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (122 osoby) oraz gimnazjalnym i niższym (72 osoby).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 35-44 lata (70 osób) i 45-54 lata (64 osoby), osoby pozostające bez pracy od 12 do 24 miesięcy (63 osoby), osoby bez stażu pracy (51 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (67 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (63,3%) i 35-44 lata (61,4%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 12 miesięcy (58,7%), ze stażem pracy od 5 do 10 lat (60,4%) i do roku (56,5%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym (71,2%) i średnim ogólnokształcących (61,3%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na dokończanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2010-2012 liczba budynków mieszkalnych w gminie Czernichów rosła z roku na rok (z 2.056 w 2010 r. przez 2.090 w 2011 r. do 2.112 w 2012 r.). Liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach mieszkaniowych gminy zmniejszyła się (z 14

w 2010 do 9 w 2011 r.), a w 2012 r. pozostawała na tym samym, niskim poziomie. Zmniejszała się tym samym liczba izb (z 29 w 2010 r. do 17 w 2012 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (z 762 m² w 2010 r. do 500 m² w 2012 r.). Na tym samym poziomie pozostawała z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (ok. 55 m²) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (ok. 27 m²). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba budynków mieszkalnych w gminie	2.056	2.090	2.112
liczba mieszkań komunalnych	14	9	9
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	29	17	17
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	762	500	500
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	54	55	55
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	27	27	27

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Czernichów.

W latach 2010-2012 nastąpił spadek liczby nowo oddanych mieszkań (z 30 w 2010 r. do 27 w 2012 r.), wahaniom natomiast ulegała liczba nowych izb oddanych do użytkowania (ze 141 w 2010 r. poprzez 127 w 2011 r. do 141 w 2012 r.) i powierzchni użytkowej mieszkań (z 3.765 m² przez 3.010 m² w 2011 r. do 3.945 m² w 2012 r.). Jeśli chodzi o budownictwo niemieszkalne, w 2010 roku oddano do użytkowania 13 nowych budynków, a w 2011 roku 3 nowe budynki o powierzchni użytkowej odpowiednio: 874 m² i 83 m². Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	30	28	27
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	141	127	141
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	3.765	3.010	3.945
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	13	3	–
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	874	83	–

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	2	1	0
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	5	6	0
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	271,81	686,34	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

W latach 2010-2011 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, zmniejszyła się nieznacznie (z 2 w 2010 r. do 1 w 2011 r.). Zwiększyła się natomiast liczba przyznanych dodatków (z 5 w 2010 r. do 6 w 2011 r.) i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 271,81 zł w 2010 r. do 686,34 zł w 2011 r.). W 2012 r. pomocy w tej formie nie przyznawano

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Czernichów jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Czernichów. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek). W latach 2010-2012 liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka – 3 w 2010 r., 2 w 2011 r., 3 w 2012 r.

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2011/2012 w gminie Czernichów funkcjonowało 9 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 3 przedszkola, 4 szkoły podstawowe i 2 szkoły gimnazjalne. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2011/2012

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Publiczne Przedszkole w Czernichowie, ul. Turystyczna 8, 34-311 Czernichów	229	25
Przedszkole w Międzybrodzu Żywieckim, ul. Beskidzka 6, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie		
Przedszkole w Międzybrodzu Bialskim, ul. Bielska 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		
Zespół Szkół w Międzybrodzu Żywieckim – Szkoła Podstawowa, ul. Beskidzka 27, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie	343	94
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. św. Jana Kantego w Międzybrodzu Bialskim, ul. Bielska 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		

Szkoła Podstawowa, ul. Turystyczna 8, 34-311 Czernichów		
Szkoła Podstawowa Nr 2, ul. Kasperków 8, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		
Zespół Szkół w Międzybrodziu Żywieckim – Gimnazjum, ul. Beskidzka 27, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie	187	
Gimnazjum w Międzybrodziu Bialskim, ul. Bielska 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

Oprócz ww. placówek oświatowo-wychowawczych działalność w gminie prowadzi Gminny Zespół Oświatowy w Czernichowie zs. w Międzybrodziu Bialskim (ul. Bielska 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie). Podstawowym celem Gminnego Zespołu Oświatowego jest prowadzenie w imieniu wójta gminy przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, a w szczególności obsługa administracyjno-finansowa i nadzór w zakresie tych spraw, oraz inicjowanie i koordynowanie zamierzeń w zakresie oświaty i wychowania.

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Kulturą w gminie Czernichów zajmuje się pracownik ds. kultury i sportu Urzędu Gminy Czernichów współpracujący z licznymi stowarzyszeniami mieszczącymi się na jej terenie. Główną siedzibą stowarzyszeń jest Centrum Kultury w Międzybrodziu Bialskim. Ponadto w Gminie Czernichów funkcjonują punkty informacji kulturalnej: przy Urzędzie Gminy Czernichów i przy Centrum Kultury w Międzybrodziu Bialskim.

W Centrum Kultury działa, we współpracy z Urzędem Gminy Czernichów, Izba Regionalna w Międzybrodziu Bialskim – założona w 2008 roku z inicjatywy prezesa Towarzystwa Miłośników Międzybrodzia. Zgromadzono w niej wiele cennych dokumentów z historii, kultury i sztuki ludowej istniejącego blisko pięć wieków Międzybrodzia. Fakt ten potwierdza znajdujący się w Izbie dokument z 1549 roku, będący kserokopią aktu założenia oraz kserokopia mapy Księstwa Oświęcimskiego z XVI wieku. Dużą wartość historyczną stanowią dokumenty o związkach Międzybrodzia z wybitnymi postaciami: Papieżem Janem Pawłem II oraz generałem Józefem Hallerem. W Izbie Regionalnej zgromadzono przedmioty dawnego sprzętu gospodarstwa domowego, eksponaty rolnicze, rzemieślnicze i stroje ludowe pochodzące z terenu całej gminy. Godne polecenia są wyjątkowe zbiory pism i starych

fotografii. W większości prezentowane przedmioty mają ok. 100 lat. Warta obejrzenia jest też wystawa „Stare budownictwo w Międzybrodziu”.

Na terenie gminy Czernichów odbywają się następujące zajęcia: w ramach ogniska muzycznego: nauka gry na gitarze, nauka gry na skrzypcach, nauka gry na instrumentach dętych i klawiszowych, odbywają się następujące zajęcia: język angielski, taniec nowoczesny i rytmika, aerobik z elementami choreografii, zajęcia modelarstwa lotniczego, karate SEIDO, Zajęcia w ramach sekcji PTG Sokół w Gminie Czernichów.

W gminie Czernichów funkcjonują zespoły: Orkiestra Dęta OSP Międzybrodzie Bialskie, Orkiestra Dęta OSP Czernichów-Tresna, Chór Międzybrodzianka z Międzybrodzia Bialskiego, Chór Kamerton z Czernichowa-Tresnej, Regionalny Zespół Dziecięcy Jaworzyna z Międzybrodzia Żywieckiego, Kapela Isepnica, Kapela Górska Roztoka, Grupa kolędnicza Herody z Międzybrodzia Żywieckiego, Zespół Kolędniczy Roztoka i Roztoka Mała z Czernichowa.

Na terenie gminy swoje siedziby mają stowarzyszenia i organizacje: Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół w Gminie Czernichów, Towarzystwo Miłośników Międzybrodzia, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna Czernichów – Tresna, Ochotnicza Straż Pożarna Międzybrodzie Bialskie, Stowarzyszenie do Współpracy Międzynarodowej SOŁA, Koło Pszczelarzy Międzybrodzie – Czernichów, Gminne Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów, Gminne Koło Wędkarskie, Eko-Europejskie Stowarzyszenie Miłośników Regionu Podbeskidzia Kultura Krajobrazu w Czernichowie, Koło Polskiego Związku Filatelistów w Czernichowie, Regionalne Stowarzyszenie Kulturalne ROZTOKA, Ludowy Klub Sportowy MAGÓRKA Czernichów – Tresna, Ludowy Klub Sportowy Żar Międzybrodzie Bialskie, Liga OMB w Międzybrodziu Bialskim.

Do najważniejszych kulturalno-oświatowo-rekreacyjnych imprez okolicznościowych gminy Czernichów należą:

- Gminny Przegląd twórczości artystycznej tradycje Stołu Wielkanocnego,
- Rocznica Uchwalenie Konstytucji 3-go maja,
- Zawody Szybowcowe Euroregionu,
- Międzynarodowy bieg górski ŻAR,
- Majówka z SOKOŁEM,
- Święto Morza,
- Międzynarodowy Piknik Modelarski,
- Piknik Rodzinny – Turniej Sołectw,
- Dożynki sołeckie,

- Piknik Lotniczy, Święto Niepodległości, Dzień SOKOŁA,
- we wszystkich miejscowościach gminy spotkania opłatkowe: Wieczory Kolęd,
- we współpracy ze szkołami i stowarzyszeniami konkursy plastyczne, przeglądy literackie, recytatorskie i muzyczne.

Instytucjami, które prowadzą w gminie działalność kulturalną, są także: Gminna Biblioteka Publiczna w Czernichowie z filiami w Międzybrodziu Bialskim i Międzybrodziu Żywieckim. Biblioteka wraz z filiami zatrudnia 5 pracowników, a z jej oferty korzysta 1.407 czytelników.

Dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Placówki kulturalne w gminie w 2012 roku

nazwa i adres placówki	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
Centrum Kultury, ul. Brodek 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		
Gminna Biblioteka Publiczna, ul. Turystyczna 8, 34-311 Czernichów	1.407	5
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Międzybrodziu Bialskim, ul. Strażacka 14, 34-312 Międzybrodzie Bialskie		
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Międzybrodziu Żywieckim, ul. Beskidzka 35, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie		

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Na terenie gminy Czernichów organizowane są imprezy sportowo-rekreacyjne oraz turnieje, m.in.: Spartakiada zimowa dzieci i młodzieży z terenu gminy Czernichów, Zawody Narciarskie o Puchar Rady Gminy Czernichów, Gminne Zawody Strażackie, Międzynarodowy Bieg Górski ŻAR, Międzynarodowe Zawody Szybowcowe o Puchar Euroregionu Beskidy, Ogólnopolskie Zawody w Akrobacji Szybowcowej o Puchar Żaru, Gminne Zawody Strzeleckie, Regaty ŻAR, Gminne Zawody Wędkarskie, Gminne Zawody

Strzeleckie o Puchar Wójta Gminy, zawody zjazdowe w kolarstwie górskim Downhill Contest.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służą istniejące na jej terenie obiekty rekreacyjno-sportowe. Należą do nich przede wszystkim: kompleks boisk sportowych ORLIK 2012 w Międzybrodziu Żywieckim, kompleks boisk sportowych ORLIK 2012 w Międzybrodziu Bialskim, hala sportowa w Czernichowie, boisko nad jeziorem w Międzybrodziu Żywieckim, boiska sportowe LKS MAGÓRSKA i LKS ŻAR. Akwen Jeziora Międzybrodzkiego i Żywieckiego służy do aktywnego uprawiania sportów wodnych, m.in. żeglarstwa, windsurfingu. Liczne wypożyczalnie sprzętu wodnego wspierają rozwój aktywności sportowych wśród turystów i mieszkańców.

Położenie geograficzne gminy powoduje, że istnieją tutaj także doskonałe warunki do uprawiania sportów zimowych, w szczególności narciarstwa. Chętni mogą korzystać ze stoku narciarskiego (długość 1600 m, trasa sztucznie naśnieżona, oświetlona, z nagłośnieniem), wyciągu orczykowego i kolei linowo-terenowej na Górze Żar oraz wyciągu narciarskiego Andaluzja w Międzybrodziu Bialskim.

W Międzybrodziu Żywieckim funkcjonuje też Górską Szkoła Szybowcowa AP „Żar”, która oferuje podstawowe szkolenie szybowcowe, szkolenie paralotniowe, szkolenie szybowcowe w lotach górskich, szkolenie z zakresu akrobacji podstawowej, loty falowe i widokowe.

W gminie funkcjonują także kluby sportowe: Ludowy Klub Sportowy „Magórka” Czernichów-Tresna oraz Ludowy Klub Sportowy „Żar” Międzybrodzie Bialskie, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół z licznymi sekcjami m.in. narciarską, turystyczną, piłki ręcznej, sekcje Karate SEIDO, Liga Orlik Międzybrodzie Bialskie.

12. TURYSTYKA

Czernichów to jedna z gmin powiatu żywieckiego, której niewątpliwymi atrakcjami są walory krajoznawcze-turystyczne. Gmina leży w najpiękniejszych obszarach makroregionu Beskidu Zachodniego zwanego Beskidem Małym, nad malowniczymi przełomami rzeki Soły. Funkcjonujący na tym obszarze Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną (obejmuje obszar całej gminy, z wyłączeniem terenów zabudowanych) jest jednym z kilkudziesięciu obszarów węzłowych w krajowej sieci ekologicznej „ECONET-POLSKA”. Przełomy rzeki wykorzystano do budowy dwóch zapór/elektrowni w Porąbce (1936 r.) oraz w Tresnej (1966 r.). Dzięki zaporom powstały przepięknie położone sztuczne jeziora:

Międzybrodzkie i Żywieckie, zwane „perłami w koronie wierchów Beskidów”. W 1978 r. na szczycie góry Żar zbudowano zbiornik wodny, a wewnątrz góry podziemną elektrownię szczytowo-pompową – unikalny w skali światowej obiekt energetyczny. Ze szczytów Beskidu Małego, tzn.: Czupel (930 m n.p.m.), Magurka (909 m n.p.m.), Rogacz (899 m n.p.m.), Cisowe Grapy (806 m n.p.m.), Jaworzyna (861 m n.p.m.), Kościelec (795 m n.p.m.), Żar (761 m n.p.m.) można zobaczyć całą panoramę Beskidu Małego, Śląskiego i Żywieckiego, a nawet Tatry. Góra Żar Leży w paśmie górskim Beskidu Małego i jest bez wątpienia najbardziej charakterystyczną częścią tego regionu. Od wielu lat stanowi wielką atrakcję dla przyjeżdżających w Beskidy turystów, przyciągając ich nie swoją wysokością, lecz niepowtarzalnymi widokami i przykuwającymi uwagę usytuowanymi na niej i w jej wnętrzu obiektami. Ze szczytu góry, od strony południowej, wschodniej i zachodniej, można cieszyć się przepiękną panoramą Beskidu Małego.

Dla większości turystów nie ma prawdziwego wypoczynku bez korzystania z różnych możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. W Gminie Czernichów rekreację uprawia się w górach, nad wodą a nawet w powietrzu. Jest mnóstwo atrakcji, które zapełnią czas wypoczynku o każdej porze roku. Dla miłośników sportów powietrznych ulubionym miejscem jest góra Żar, zwana górą lotników. Ze względu na sprzyjające prądy powietrzne, szybownicy i paralotniarze mają na miejscowym lotnisku doskonałe warunki do szybkiego wzbijania się w powietrze. Ci, którzy wolą wypoczynek bez odrywania się od ziemi, mogą podziwiać te popisy z niezwykle malowniczo położonego szczytu Góry Żar. Amatorzy sportów powietrznych mogą uczyć się latać w Górskiej Szkole Szybowcowej. Można tutaj odbyć szkolenie pod okiem fachowców, podziwiać, jak z przestrzenią radzą sobie inni albo wybrać się z rodziną na wypoczynek. Lotnisko otaczają zbocza zachęcające do spacerów i wycieczek. Na Górze Żar można także szukać bardziej ekstremalnych wrażeń. Działa tutaj grawitacyjny tor saneczkowy oraz park linowy z czterema trasami. Park usytuowany jest przy dolnej stacji kolejki szynowo-torowej na szczyt góry, która jest wielką atrakcją dla każdego turysty. Z okien wagonika pnącego się po stoku Żaru otwiera się wspaniały widok na panoramę Beskidów wraz z przełomem Soły i szczyty Beskidu Małego. Na stoku Góry Żar działa także baza do uprawiania zorbingu, mountainboardingu, paintballa oraz off-roadu. Coraz więcej turystów, szczególnie młodych, wybiera właśnie takie niekonwencjonalne sposoby na rozładowanie stresu i odprężenie. Wyciąg z naśnieżanym i oświetlanym stokiem to prawdziwa zimowa atrakcja dla narciarzy i miłośników snowboardu. Poza górą Żar na terenie gminy działa także kilka innych wyciągów dobrze przygotowanych na przyjęcie amatorów sportów zimowych. Wypoczynek znajdują tutaj także zdobywcy górskich szczytów.

Jest mnóstwo malowniczych szlaków, szczytów i schronisk. Możliwości wersji tras, wyboru stopnia ich trudności i czasu koniecznego do przejścia jest bardzo wiele. Wszystkie szlaki w gminie zostały odnowione i nawet turystom odwiedzającym ten rejon po raz pierwszy łatwiej i bezpieczniej się nimi poruszać. Szlaki nie są tu zazwyczaj wąskimi ścieżkami, ale wygodnymi trasami. Najpopularniejsze z nich prowadzą na Jaworzynę, Rogacz, Cisowe Grapy czy Kościec. Amatorzy turystyki rowerowej napotkają w gminie Czernichów trasy górskie o dużym nachyleniu. Dla miłośników jazdy terenowej pokonanie góry Żar i zjazd w kierunku Porąbki jest dużym wyzwaniem, natomiast atrakcyjność tutejszych tras i piękne widoki, które przy okazji można podziwiać, przyciągają do gminy Czernichów miłośników zlotów i imprez rowerowych. Jezioro Żywieckie i Jezioro Międzybrodzkie to idealne miejsca do żeglowania, pływania rowerkiem wodnym czy kajakiem albo do surfingu. Na turystów czekają liczne, dobrze przygotowane przystanie wodne i wypożyczalnie sprzętu, istnieje także możliwość rejsu statkiem wycieczkowym po jeziorze żywieckim. Ci, którzy wolą wypoczynek na brzegu, mogą opalać się na plaży lub w cieniu otaczającego jeziora lasu. Wymarzone warunki do wypoczynku znajdują tutaj także wędkarze i grzybiarze. Jezioro Międzybrodzkie obfituje w ryby, natomiast otaczające gminę Czernichów lasy są pełne szlachetnych gatunków grzybów, dla których panuje tutaj dobry mikroklimat.

Na terenie Gminy Czernichów zwiedzić można unikalną atrakcję – Zespół Elektrowni Wodnych Porąbka-Żar – obejmujący elektrownie: szczytowo-pompową Porąbka-Żar o mocy 500 MW, elektrownie kaskadowe na rzece Sole-Porąbka o mocy 12.6 MW i Tresna o mocy 21 MW. W 1978 r. na szczycie góry Żar wybudowano zbiornik wody, a wewnątrz góry, unikalny w skali światowej, obiekt energetyczny – podziemną elektrownię szczytowo-pompową o największym w świecie spadku wody 440 m. Zbiornik ma powierzchnię 14 hektarów, a elektrownia jest jedną z największych i najciekawszych budowli hydroenergetycznych w Polsce. Zlokalizowane wewnątrz góry turbiny zajmują wraz z pozostałymi instalacjami przestrzeń o wielkości porównywalnej do Kościoła Mariackiego. Zespół Elektrowni Wodnych Porąbka-Żar można zwiedzać, podobnie jak Izbę Regionalną w Międzybrodziu Bialskim, gdzie znajduje się szereg pamiątek związanych z historią, kulturą i tradycją gminy Czernichów (takich jak na przykład dawne sprzęty domowe i rolnicze).

Na terenie gminy nie brak również zabytków. Należą do nich m.in.: kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, wybudowany w latach 1859-1862 w stylu neoromańskim, najstarsza kapliczka (prawdopodobnie z XVII w) „u Wolfa”, na słupie z większych i mniejszych bloków kamiennych, w niej posązek Chrystusa Frasobliwego, „Dzwonnica pod Żarem” z 1928 r., drewniana dzwonnica w Czernichowie stoi obok murowanej kamiennej

kaplicy z XVIII wieku. Dzwonnica ma konstrukcję słupową. Jeden z ważniejszych obiektów architektury sakralnej na Żywiecczyźnie, podobna zachowana dzwonnica znajduje się w Tresnej przysiółek Krempli.

Gmina Czernichów zajmuje pierwsze miejsce w powiecie żywieckim pod względem liczby obiektów turystyki i wypoczynku oraz miejsc noclegowych. Na terenie gminy znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowo-wczasowe różnych zakładów pracy oraz prywatne hotele i pensjonaty.

Dane szczegółowe na temat obiektów zakwaterowania zbiorowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Obiekty zakwaterowania noclegowego w gminie w 2012 roku

nazwa obiektu	adres obiektu
Centrum Wypoczynku Odys	ul. Nad Jeziorem 99, 34-311 Tresna
Ośrodek Wczasowy Żeglarz	ul. Nad Jeziorem 185, 34-311 Tresna
Ośrodek Wczasowy Groniczek	ul. Barabasze 5, 34-311 Tresna
Hotelik w Zajeździe Na Zaporze	ul. Żywiecka 6, 34-311 Tresna
Hotel Elida	ul. Graniczna 11, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Nad Wodospadem	Medyków 19, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wypoczynkowo-Rekreacyjny Przystań	ul. Żywiecka 52, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wypoczynkowo-Rekreacyjny Silesia	ul. Brodek 4, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Dom Wczasowy WIDOK	ul. Wczasowa 4, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy OMEGA	ul. Wczasowa 18, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Turystyczny Zakładów Technicznych Eltech	ul. Żywiecka 12, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Szkolenia i Sportów Wodnych LOK	ul. Ks. Prałata Jana Banasia 26, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy EDEN	ul. Azaliowa, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy TPSA Eksploris	ul. Strażacka 13, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wypoczynkowy Ferrum	ul. Kublinów 14, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wypoczynkowy Cicha Dolina	ul. Kublinów 6, 34-312 Międzybrodzie Bialskie

Ośrodek Wczasowy Magra	ul. Żywiecka 132, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Dom Wczasowy W Dolinie	ul. Wiosenna 43, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Przedsiębiorstwo Turystyczne ZABÓR	ul. Azaliowa, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Turystyczny MIAMI – TROPIC	ul. Ks. Prałata Jana Banasia, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Dom Noclegowy BARBARA	ul. Wczasowa 6, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy Złoty Stok	ul. Kotelnica 51, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy ADAM	ul. Żywiecka, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Firma Ustugowo-Handlowa Noclegi Panorama	ul. Żywiecka 49, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy Sielska Dolina	ul. Żarnówki 68, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Ośrodek Wczasowy Magda	ul. Żywiecka 77, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Dom Strażaka	ul. Strażacka 7, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Dom Wczasowy Zacisze	ul. Żywiecka 9, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Pokoje do wynajęcia	Plac Św. Ambrożego 6, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Pensjonat Nad Wodą	ul. Energetyków 3, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
Ośrodek Aktywnego Wypoczynku Żar Górska Szkoła Szybocowa Aeroklubu Polskiego	ul. Górska 19, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Trójka i Jawel	ul. Beskidzka, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
Ośrodek Wypoczynkowy ONDRASZEK	ul. Isepnicka, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
Ośrodek Wypoczynkowy NIAGARA	ul. Isepnicka 29, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
Dom Strażaka	ul. Beskidzka 14, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

Ponadto na terenie gminy znajdują się kwatery w gospodarstwach agroturystycznych, domy letniskowe mieszkańców Bielska-Białej i aglomeracji górnośląskiej, a także dwa pola biwakowe. Na terenie gminy Czernichów znajdują się dwa punkty informacji turystycznej w siedzibie Urzędu Gminy w Czernichowie i Centrum Kultury w Międzybrodziu Bialskim.

13. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Czernichów została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 4 ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Międzybrodziu Bialskim (liczba uczniów: 44 + 26 oddział przedszkolny),
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czernichowie (liczba uczniów: 134)
- Zespół Szkół w Międzybrodziu Żywieckim (liczba uczniów: 166),
- Zespół Szkół w Międzybrodziu Bialskim (liczba uczniów: 253).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, 3 logopedę (brak w ZS w Międzybrodziu Żywieckim), a 2 pielęgniarkę (brak w SP w Międzybrodziu Bialskim i w ZS w Międzybrodziu Żywieckim). Żadna szkoła nie zatrudnia psychologa ani doradcy zawodowego.

Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów, a 2 z nich (SP i ZS w Międzybrodziu Bialskim) zgłosiły potrzebę zwiększenia o 8 liczby dzieci i młodzieży objętych tym rodzajem pomocy.

Możliwość korzystania z sali gimnastycznej i Internetu dają wszystkie placówki. W żadnej ze szkół nie funkcjonują klasy lub oddziały integracyjne. Przedstawiciele żadnej z placówek nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła języka polskiego, matematyczne, teatralne, muzyczne, dotyczące mody, religijne, chór i harcerstwo, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i zajęcia dydaktyczne dedykowane dla uczniów zdolnych)

oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych. Jednocześnie wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze (4 szkoły), korekcyjno-kompensacyjne (3), logopedyczne (4), socjoterapeutyczne (1), psychoedukacyjne (1) oraz zajęcia rewalidacyjne (2).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na niski status materialny rodzin i bezrobocie. Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, alkoholizm. Brak pracy zmusza też niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, co generuje problemy tzw. eurosieroctwa. Konsekwencją takich sytuacji jest pozostawienie dziecka bez odpowiedniej opieki, co sprzyja szerzeniu się zachowań negatywnych (sięganie po używki, agresja, poniżanie godności drugiego człowieka, stosowanie przemocy). Ankietowani podkreślali także nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 18. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół podstawowych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	3 (55, także w domu)	1
sięganie po narkotyki	2 (1)	2
palenie papierosów	2 (10)	2
ucieczki z domu	1 (1)	3
kradzieże	–	4
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (71, także w domu)	1

autoagresja	2 (2)	2
przestępczość ujawniona	–	4
niszczenie mienia szkolnego	2 (1)	2
udział w grupach negatywnych	1 (1)	3
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	2 (1, także w domu)	2
przemoc w rodzinie	3 (2, także w domu)	1
zaniedbanie przez dom	3 (5)	1
wykorzystywanie seksualne	–	4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, nadużywanie używek w rodzinach i sięganie przez uczniów po papierosy i alkohol, także przypadki eksperymentowania z narkotykami, zaniedbanie przez dom, przemoc w rodzinie niszczenie mienia szkolnego, przypadki autoagresji oraz problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie zdiagnozować kontakty społeczne, szczególnie zachowania negatywne w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemy agresji i przemocy, poniżania, wyśmiewania i wykluczania. W opinii ankietowanych trzeba również dokładnie zdiagnozować obszar funkcjonowania rodzin, zwłaszcza sposoby spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz ilość czasu poświęcanego dzieciom przez rodziców.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne stosownie do bieżących potrzeb. Wśród nich realizowane są programy i kampanie profilaktyczne (np. ogólnopolska akcja profilaktyczna ZTU – Zachowaj Trzeźwy Umysł), zajęcia psychoedukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień oraz profilaktyki zdrowotnej, jak również dotyczące propozycji sposobów spędzania czasu wolnego, a także zajęcia z dziećmi niepełnosprawnymi (CER).

Działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę organizowania prelekcji dla rodziców

prowadzonych przez psychologa na temat zagrożeń płynących z niekontrolowanego i zbyt długiego korzystania przez dzieci z Internetu. Rodzice powinni także skorzystać z prelekcji przeprowadzanych przez wykwalifikowane w tym kierunku osoby, a dotyczących propagowania zdrowego stylu życia oraz prawidłowego żywienia dzieci.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, zebrania ogólne i klasowe, dyżury. Rodzice zachęceni są również do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły – np. pomoc przy drobnych remontach, przy organizacji imprez szkolnych lub środowiskowych, organizowaniu pomocy dla potrzebujących.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele 2 badanych placówek (SP w Międzybrodziu Bialskim i ZS w Międzybrodziu Żywieckim) stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca (przedstawiciele pozostałych 2 placówek uznali ją za niewystarczającą). Do podmiotów, z którymi szkoły utrzymywały kontakt, zaliczono: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Urząd Gminy, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych oraz społecznych, Policję, Straż Pożarną, Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjne w Żywcu, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Kultury, PCK, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, oraz księży z miejscowych parafii.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im stałej opieki stomatologicznej w szkołach, dostępu do lekarza szkolnego, psychologa, logopedy i higienistki oraz organizowania zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali też konieczność lepszego zagospodarowania czasu wolnego uczniów. Postulowali również utworzenie klas integracyjnych, a także organizowanie spotkań i imprez integracyjnych.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, zajęć profilaktycznych na temat uzależnień i bieżących problemów. Zwracali także uwagę na potrzebę wspierania młodego człowieka, wysłuchiwanie tego, co ma do powiedzenia oraz budowania jego poczucia wartości.

14. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Czernichów funkcjonują 3 zakłady opieki zdrowotnej – wszystkie niepubliczne, jest prowadzonych 7 prywatnych praktyk lekarskich (w tym 3 praktyki stomatologiczne) oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Zakłady opieki zdrowotnej, indywidualne praktyki lekarskie oraz apteki w gminie w 2012 roku

nazwa placówki	adres
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA”	ul. Ks. Prałata Banasia 9, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Psychiatryczny Zakład Opiekuńczo-Lecznicy	ul. Graniczna 7, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Śląskie Centrum Opieki Długoterminowej i Rehabilitacji „Ad Finem”	ul. Strażacka 1, 34-311 Czernichów
Indywidualna Praktyka Lekarska Mariola Kuzior-Sura (NFZ)	Pl. św. Ambrożego 3, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Indywidualna Praktyka Lekarska Lekarz medycyny Andrzej Guziński – chirurg	ul. Źródłana 7, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Praktyka Lekarska Katarzyna Sierek – kardiolog	ul. Żywiecka 73, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Indywidualna Praktyka Lekarska Gabinet Stomatologiczny Nowicka-Dręda (NFZ)	ul. Ks. Prałata Banasia 9, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Gabinet Stomatologiczny Lek. stom. Grażyna Lepska (NFZ)	ul. Beskidzka 89, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie

Gabinet stomatologiczny prywatny Beata Przydacz, Jacek Zbigniew Głąb	ul. Agrestowa 2, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Położnicza praktyka indywidualna Urszula Hankus	ul. Żywiecka 43, 34-311 Czernichów
Apteka „Aloes”	Pl. św. Ambrożego 9, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
Punkt Apteczny „w Czernichowie”	ul. Żywiecka 49, 34-311 Czernichów

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W związku z brakiem informacji w tym zakresie ze wszystkich placówek służby zdrowia i praktyk lekarskich w gminie, w poniższej tabeli przedstawiono dane za 2012 rok uzyskane z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim, przy założeniu, że reprezentują one średnią gminną.

Tabela 20. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2012 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	0
niedokrwistości	19
choroby tarczycy	7
cukrzyca	1
niedożywienie	24
otyłość	63
zaburzenia odżywiania	1
upośledzenie umysłowe	2
padaczka	1
dziecięce porażenie mózgowe	0
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	118
choroba nadciśnieniowa	3
alergia – dychawica oskrzelowa	13
alergie pokarmowe	22
alergie skórne	28
zniekształcenia kręgosłupa	256
choroby układu moczowego	4
wady rozwojowe układu nerwowego	1
wady rozwojowe układu krążenia	4
wady rozwojowe narządów płciowych	4
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe	2

wady rozwojowe – inne	0
zaburzenia rozwoju	19
w tym:	
zaburzenia rozwoju fizycznego	11
zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	8
trwałe uszkodzenia narządu ruchu	10
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	0

Dane Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim.

Tabela 21. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2012 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica	0
nowotwory	34
choroby tarczycy	43
cukrzyca	245
niedokrwistość	59
choroby obwodowego układu nerwowego	207
choroby układu krążenia	863
w tym:	
przewlekła choroba reumatyczna	2
choroba nadciśnieniowa	592
choroby naczyń mózgowych	0
niedokrwienność serca (w tym przebyty zawał serca)	0
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	0
przewlekłe choroby układu trawiennego	0
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	0
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	0

Dane Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim.

W 2012 roku pod opieką Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim było 332 dzieci i młodzieży oraz 1.108 osób dorosłych z gminy. U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono zniekształcenia kręgosłupa (256 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (118 osób), otyłość (63 osoby), alergie (28 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (863 osoby), cukrzycą (245 osób) i chorobami obwodowego układu nerwowego (207 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 22. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2012 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	58
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	382
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych (dzieci do 1. roku życia)	0
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	0
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	441
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	411

Dane Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim.

W 2012 roku poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Lekarzy Rodzinnych „TESA” w Międzybrodziu Bialskim po raz pierwszy i po raz następnym zostało objętych odpowiednio 58 i 382 dzieci do lat 3. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 441 dzieci i młodzieży, w tym 411 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych. Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych nie zostały odnotowane.

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komisariatu Policji Gilowice z siedzibą w Żywcu, w 2012 roku w gminie Czernichów popełniono ogółem 185 przestępstw. Wśród nich odnotowano najwięcej przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 52 kolizje drogowe, 45 wypadków drogowych i 25 nietrzeźwych kierujących. W kategorii przestępstw kryminalnych dominowały przestępstwa przeciwko mieniu, wśród których najczęściej odnotowywano kradzieże mienia (22 czyny) i kradzieże z włamaniem (17 czynów) oraz uszkodzenie mienia (17 czynów). Na terenie gminy najwięcej przestępstw odnotowano w Międzybrodziu Bialskim (117 czynów), najmniej w Czernichowie (19 czynów). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2012 roku

kategoria przestępstwa	Międzybrodzie Bialskie	Międzybrodzie Żywieckie	Czernichów	Tresna	liczba przestępstw w gminie
kradzież z włamaniem	12	2	1	2	17
bójka lub pobicie	5				5
kradzież mienia	13	5	3	1	22
uszkodzenie mienia	8	2	5	2	17
nietrzeźwi kierujący	15	5	3	2	25
pożary	2				2
wypadki drogowe	29	8	2	6	45
kolizja drogowa	33	4	5	10	52
RAZEM	117	26	19	23	185

Dane Komisariatu Policji Gilowice zs. w Żywcu.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Żywcu w referacie kuratora w dniu 31 grudnia 2012 r. znajdowało się 16 nadzorów z terenu gminy Czernichów. W 11 rodzinach sprawowano nadzór nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi (16 rodziców, 16 małoletnich). Wobec 5 nieletnich wykonywano środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego.

16. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Czernichów wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Z końcem 2012 roku kadrę GOPS-u stanowiło 10 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 24. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	1 (zastępca kierownika)
pracownicy socjalni	4	0
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	0	0
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0
pozostali pracownicy	5	1 (asystent rodziny)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2012 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czernichowie wymóg ten był spełniony i wynosił 1.700 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego.

Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych GOPS-u figuruje m.in. potrzeba zwiększenia o jedną osobę kadry kierowniczej i o jedną osobę liczbę pozostałych pracowników.

Tabela 25. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób	
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe	1	3
	wyższe niekierunkowe	–	–

	średnie kierunkowe		–	1
	średnie niekierunkowe		–	–
	zawodowe i niższe		–	–
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			1	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Z końcem 2012 roku wykształcenie wyższe posiadał kierownik ośrodka oraz 3 pracowników socjalnych. Z kolei wykształceniem średnim kierunkowym legitymował się 1 kolejny pracownik socjalny. Dodatkowo kierownik oraz 1 pracownik socjalny posiadali specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a jedna osoba z kadry była zainteresowana podjęciem takiej specjalizacji.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez GOPS na realizację zadań w latach 2010-2012.

Tabela 26. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ogółem	2.326.522 zł	2.929.986 zł	2.421.844 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	336.642 zł	363.102 zł	372.762 zł
w tym na świadczenia rodzinne	1.199.719 zł	1.198.327 zł	1.134.614 zł
na zadania własne gminy	903.766 zł	974.848 zł	1.019.902 zł
w tym dofinansowanie z budżetu państwa	267.700 zł	267.803 zł	314.024 zł
w tym środki z EFS-u	138.981	94.324 zł	78.617 zł
w tym środki własne gminy	497.086 zł	612.722 zł	627.262 zł
na zadania zlecone gminie	1.422.757 zł	1.955.138 zł	1.401.943 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

W latach 2010-2012 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy ulegała wahaniom. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych gminie, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych, przede wszystkim w postaci zasiłków rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej głównie w formie zasiłków stałych, zasiłków celowych i w naturze, zasiłków okresowych oraz posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2012.

Tabela 27. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	310	328	328
liczba rodzin	136	143	134
liczba osób w rodzinach	393	403	389
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	5,8%	5,9%	5,7%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012 ulegała wahaniom (393 w 2010 r., 403 w 2011 r., 389 w 2012 r.). Nieznacznie zmieniał się również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy (5,8% w 2010 r., 5,9% w 2011 r., 5,7% w 2012 r.).

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2012 roku.

Tabela 28. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2012 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach	rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
0-16 lat	106	pracuje	63
17-21 lat	31	pracuje dorywczo	4
22-30 lat	28	nie pracuje	47
31-40 lat	42	studiuje	7
41-50 lat	41	uczy się	16
51-60 lat	48	na rencie	13
61-70 lat	19	na emeryturze	8
71 lat i więcej	13	na zasiłku dla bezrobotnych	6
		bezrobotny bez prawa do zasiłku	86

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS pomocą społeczną w 2012 roku wykazała, że największe grupy stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (106 osób) oraz osoby w wieku 51-60 lat (48 osób), 31-40 lat (42 osoby) i 41-50 lat (41 osób). Ci z najmłodszych, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci posiłku w szkołach (świadczonego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejsze grupy w 2012 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (86 osób), osoby pracujące (63 osoby) oraz niepracujące (47 osób).

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2012 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie i dotknięte bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ubóstwo	65	71	85	175	192	202
sieroctwo	0	0	1	0	0	1
bezdomność	3	2	3	3	2	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	9	12	11	37	58	60
bezrobocie	56	63	73	193	205	249
niepełnosprawność	56	53	48	121	124	115
długotrwała lub ciężka choroba	21	22	15	32	40	23
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	49	54	47	202	208	192
przemoc w rodzinie	8	9	22	29	39	83
alkoholizm	18	11	15	47	37	47
narkomania	0	0	1	0	0	5
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	2	3	5	6	9
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	1	x	0	1	x
zdarzenie losowe	10	2	4	32	7	9
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	2	0	0	5	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

W latach 2010-2012 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były bezrobocie i ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u z tych powodów rosła (bezrobocie: ze 193 w 2010 r. do 249 w 2012 r., ubóstwo: ze 175 w 2010 r. do 202 w 2012 r.).

Istotne przyczyny świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. O ile liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej ulegała wahaniom (202 w 2010 r., 208 w 2011 r., 192 w 2012 r.), o tyle liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa zwiększała się z roku na rok (z 37 w 2010 r. do 60 w 2012 r.).

Ważną przyczyną udzielania pomocy była również niepełnosprawność. W latach 2010-2012 liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u z tego powodu ulegała niewielkim wahaniom (121 w 2010 r., 124 w 2011 r. i 115 w 2012 r.).

W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak alkoholizm, długotrwała lub ciężka choroba czy przemoc w rodzinie. O ile liczba osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z powodu alkoholizmu i długotrwałej lub ciężkiej choroby wahała się (alkoholizm z 47 w 2010 r. poprzez 37 w 2011 r. do 47 w 2012 r., długotrwała lub ciężka choroba z 32 w 2010 r. poprzez 40 w 2011 r. do 23 w 2012 r.), o tyle liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy z powodu przemocy w rodzinie wzrastała (z 29 w 2010 r. do 83 w 2012 r.).

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
pieniężna	211	116	110	85	113	105	170	284	263
rzeczowa	98	274	281	50	95	96	218	330	326
praca socjalna	X	X	X	76	105	114	248	329	328
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	68	55	80	54	156	197
schronienie	–	1	2	–	1	2	–	1	2
usługi opiekuńcze	5	3	3	5	3	3	11	9	3
specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	1	1	1	1	1	5	5	6
pobyt w domu pomocy społecznej	1	1	1	X	X	X	X	X	X
sprawienie pogrzebu	–	2	–	–	2	–	–	2	–
praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny	X	X	X	18	10	17	X	X	X

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

W latach 2010-2012 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy

z innymi podmiotami pomocy społecznej. Ważnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W 2010 roku zostało zawartych 18 kontraktów (objęto nimi 15 osób), w 2011 roku 10 kontraktów (10 osób), a w 2012 roku 17 kontraktów (15 osób).

Istotnymi rodzajami wsparcia była również udzielana pomoc rzeczowa i finansowa, głównie w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych i w naturze, zasiłków okresowych oraz posiłku. Wśród form pomocy udzielanej przez Ośrodek znalazły się również poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze oraz schronienie. W ramach udzielanej przez GOPS pomocy w roku 2011 sprawiono pogrzeby dwóm osobom o nieustalonej tożsamości.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2010-2012 gmina dofinansowała pobyt jednej osoby w domu pomocy społecznej.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS realizował wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy.

W ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” GOPS finansował dożywianie dzieci w stołówkach szkolnych. Program był realizowany we współpracy z dyrektorami szkół i przedszkoli z terenu gminy oraz z gmin ościennych, do których uczęszczały dzieci z terenu gminy. W realizacji programu GOPS współpracował ze wszystkimi placówkami z terenu gminy, podpisano 25 porozumień z placówkami z terenu i spoza terenu gminy Czernichów. Celem tych działań było najczęściej zabezpieczenie posiłku dzieciom ze szkół ponadgimnazjalnych. Całkowity koszt realizacji programu w 2012 roku wyniósł 82.530,81 zł.

W ramach realizacji Programu PEAD („Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej”), polegającego na bezpłatnym przekazywaniu dla najbardziej potrzebujących żywności z zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, pracownicy socjalni GOPS-u, za pośrednictwem Fundacji Pomocy Potrzebującym, przekazywali żywność osobom najbardziej potrzebującym, które spełniały wymogi określone w Programie. Z tej formy pomocy w 2012 roku skorzystały 62 rodziny o liczbie osób 200.

W zakresie organizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2011 roku powołany został Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład Zespołu weszli przedstawiciele instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny: m.in. przedstawiciele Szkół Podstawowych, Gimnazjum, Policji, Sądu Rejonowego w Żywcu,

Służby Zdrowia, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Rozpoczęto systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych, jak również działania interwencyjne skierowane zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i osób stosujących przemoc.

Ważną rolę w działalności GOPS-u odgrywała również realizacja od 2008 r. współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego i opracowanego w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projektu pn. „Aktywna integracja w Gminie Czernichów”. Celem głównym tego projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach projektu w 2012 roku 9 osób (w tym 6 kobiet i 3 mężczyzn) mieszkających na terenie gminy Czernichów korzystało z oferowanych przez GOPS form wsparcia, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym:

- w ramach instrumentu aktywizacji zawodowej: konsultacje indywidualne – diagnoza preferencji i predyspozycji zawodowych uczestników projektu – 9 osób;
- w ramach instrumentu aktywizacji edukacyjnej: kurs: „Magazynier z obsługą wózków jezdniowych” – 2 osoby; „Opiekun osób starszych i dzieci” – 5 osób;
- w ramach instrumentu aktywizacji zdrowotnej: skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin lub osób – 4 osoby;
- w ramach instrumentu aktywizacji społecznej: trening kompetencji i umiejętności społecznych dla 9 osób; warsztaty z zakresu prawa pracy, prawa rodzinnego, zakładania własnej działalności gospodarczej czy spółdzielni socjalnych oraz pozyskiwania funduszy na rozpoczęcie działalności gospodarczej z możliwością poradnictwa specjalistycznego dla 9 osób; warsztaty „szkoła dla rodziców” dla 7 osób; indywidualne poradnictwo specjalistyczne z prawnikiem; indywidualne poradnictwo specjalistyczne psychologiczne.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego (przyznawanego od 2013 roku) i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	1.202.240 zł	1.199.804 zł	1.136.588 zł
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne	300	302	279
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	5.356	4.592	4.057
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	20	26	23
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	251	251	189
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	246	275	237
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	145	98	90
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	337	304	257
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1.104	953	793
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	928	838	709
zasiłek pielęgnacyjny	1.424	1.440	1.482
świadczenie pielęgnacyjne	231	344	407
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	64	78	72
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	10.106	9.199	8.316

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

W latach 2010-2012 wielkość wydatków przeznaczonych przez GOPS na realizację świadczeń rodzinnych zmniejszała się z roku na rok (z 1.202.240 zł w 2010 r. do 1.136.588 zł w 2012 r.). Tym samym spadała liczba przyznanych świadczeń (z 10.106 w 2010 r. do 8.316 w 2012 r.). Liczba rodzin z nich korzystających ulegała natomiast wahaniom (300 w 2010 r., 302 w 2011 r., 279 w 2012 r.).

Najczęściej GOPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne GOPS opłacił w latach 2010-2012 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: w 2010 r. 154 (na kwotę 18.233 zł), w 2011 r. 191 (24.656 zł), a w 2012 r. 218 (30.925 zł) oraz składki na

ubezpieczenie zdrowotne – w 2010 r. 12 (na kwotę 585 zł), w 2011 r. 37 (1.702 zł) i w 2012 r. 60 (2.774 zł).

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2010-2012 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	45	44	33
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	487	553	507
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	150.503 zł	172.232 zł	161.855 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2010-2012 GOPS przyznał świadczenie alimentacyjne, spadała z roku na rok (45 w 2010 r., 44 w 2011 r., 33 w 2012 r.), a liczba wypłaconych świadczeń ulegała wahaniom (487 w 2010 r., 553 w 2011 r., 507 w 2012 r.). Wahala się także wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (150.503 zł w 2010 r., 172.232 zł w 2011 r., 161.855 zł w 2012 r.).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie realizuje również zadania wynikające z rozdziału 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: Praca z rodziną. W roku 2012 w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej na rok 2012 „Asystent rodziny 2012”, zatrudniono asystenta rodziny, którego skierowano do pracy z 6 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych, w tym rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. GOPS realizuje w imieniu Gminy obowiązek ponoszenia wydatków za pobyt w pieczy zastępczej. W roku 2012 ponoszono 10% odpłatności w stosunku do 3 dzieci. W roku 2013 30% w stosunku do 3 dzieci, 10% w stosunku do 2 dzieci.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w gminie Czernichów nie funkcjonują inne jednostki.

Mieszkańcy gminy mogą jednak korzystać z oferty jednostek wsparcia funkcjonujących poza gminą oraz organizacji pozarządowych. Należą do nich m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żywcu, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania mieszkańców gminy Czernichów.

W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w roku szkolnym 2011/2012 z różnych badań specjalistycznych (psychologicznych, pedagogicznych i logopedycznych) oraz związanej z nimi pomocy postdiagnostycznej skorzystało ogółem 93 dzieci przedszkolnych i uczniów oraz ich rodziców z gminy Czernichów. Ponadto przesiewowymi badaniami logopedycznymi było objętych 33 dzieci z przedszkoli na terenie gminy. Udzielana w poradni pomoc psychologiczno-pedagogiczno-logopedyczna wiązała się najczęściej z wykonaniem badań specjalistycznych, omówieniem ich wyników z rodzicami, przekazaniem informacji i porady o metodach pracy z dzieckiem w domu oraz sporządzeniem opinii na potrzeby szkoły lub placówki oświatowej. Dzieci z większymi trudnościami mogły korzystać z terapii logopedycznej lub pedagogicznej. Najczęściej udzielano pomocy w związku z: ujawnianymi trudnościami szkolnymi uczniów, problemami wychowawczymi, zaburzeniami zachowania i emocji, zaburzeniami rozwojowymi dzieci, w tym z wadami wymowy, problemami adaptacyjnymi w grupie rówieśniczej. W innych sprawach, w tym związanych z uzależnieniami, wskazywane były rodzicom inne placówki, zatrudniające specjalistów i mogące udzielać fachowej pomocy.

Wybrane dane dotyczące działalności PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 33. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	brak danych	brak danych	brak danych
liczba dzieci z gminy adoptowanych	brak danych	brak danych	brak danych
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	0	0	4
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	3	2	5
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	0	0	2
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	1	1	0
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy	–	2	7

liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy	–	67	79

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu.

W latach 2010-2012 liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych ulegała wahaniom (3 w 2010 r., 2 w 2011 r., 5 w 2012 r.). W latach 2010-2011 żadne dziecko nie zostało umieszczone w rodzinie zastępczej, zaś w 2012 r. do rodzin zastępczych trafiło 4 dzieci. Jeśli chodzi o pobyt dzieci z gminy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w analizowanym okresie żadne dziecko z gminy nie zostało umieszczone w tego typu placówce. W 2012 r. 2 rodziny zastępcze objęły opieką dzieci z terenu gminy. Warto dodać, iż w 2010 i 2011 roku usamodzielniono po 1 wychowanku pochodzącym z gminy. Jeśli chodzi o liczbę orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez PCPR dzieciom i osobom dorosłym, to ich liczba w latach 2011-2012 wzrosła – odpowiednio z 2 i 67 w 2011 r. do 7 i 79 w 2012 r.

W 2012 roku mieszkańcy gminy Czernichów korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców gminy objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2012 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klienta oraz liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2012 r.
Warsztaty Terapii Zajęciowej, ul. Zakopiańska 71, 34-322 Gilowice (gmina Gilowice, powiat żywiecki, województwo śląskie)	osoby niepełnosprawne – 6 osób
Środowiskowy Dom Samopomocy, Pewel Wielka, 34-340 Jeleśnia (gmina Jeleśnia, powiat żywiecki, województwo śląskie)	osoby niepełnosprawne intelektualnie – 1 osoba

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie.

17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Czernichów wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

W 2002 roku w gminie Czernichów mieszkało 913 osób niepełnosprawnych (454 mężczyzn i 459 kobiet), w tym 773 osoby niepełnosprawne prawnie i 140 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogólnej ludności gminy wynosił 14,2%.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tabela 35. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób	udział w ogóle osób niepełnosprawnych	udział w ogóle ludności w danej ekonomicznej grupie wieku
osoby w wieku przedprodukcyjnym	26	2,8%	1,6%
osoby w wieku produkcyjnym	514	56,3%	13,5%
osoby wieku poprodukcyjnym	373	40,8%	36,8%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku 514 osób niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Stanowiły one prawie 13,5% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku. Liczną grupę reprezentowały również osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (373 osoby), których odsetek wśród osób starszych w gminie wynosił blisko 37%.

Tabela 36. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej
wyższe	25	2,8%
policealne	8	0,9%
średnie	113	12,6%
zasadnicze zawodowe	299	33,3%
podstawowe ukończone	393	43,8%
podstawowe nieukończone	56	6,2%

nieustalony	4	0,4%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (393 osoby) i zasadniczym zawodowym (299 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił odpowiednio 43,8% i 33,3%.

Tabela 37. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
aktywni zawodowo pracujący	71	7,8%
aktywni zawodowo bezrobotni	21	2,3%
bierni zawodowo	818	89,6%
nieustalony status na rynku pracy	3	0,3%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (818 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił aż 89,6%. Aktywne zawodowo były 92 osoby dotknięte niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (71 osób).

18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności,

środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 38. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Czernichów w latach 2010-2012.

Tabela 39. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	162.410 zł	146.335 zł	152.459 zł
na przeciwdziałanie narkomanii	10.741	9.687 zł	12.923 zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	173.151 zł	156.022 zł	165.382 zł

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichowie.

W latach 2010-2012 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ulegała wahaniom (173.151 zł w 2010 r., 156.022 zł w 2011 r., 165.382 zł w 2012 r.). W analizowanym okresie wahaniom ulegały także środki finansowe przeznaczane na walkę z alkoholizmem, a w 2012 r. wysokość kwot wydatkowanych na przeciwdziałanie narkomanii była wyższa niż w latach 2010-2011. W budżecie nie uwzględniono osobnych środków mających służyć działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Czernichów oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	63	61	60
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	0	5
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	39	50	57
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	39	41	32
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0

liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	24	14	11
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	2	0
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	8	7	5
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	2	2	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichowie.

W latach 2010-2012 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie zmniejszała się nieznacznie z roku na rok (z 63 w 2010 r. do 60 w 2012 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Gminy wynosił na koniec 2012 r. 53). Liczba przeprowadzonych w nich kontroli wzrosła (z 4 w 2010 r. do 5 w 2012 r.). W analizowanym okresie zwiększała się z roku na rok liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 39 w 2010 r. do 57 w 2012 r.), zaś liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (39 w 2010 r., 41 w 2011 r., 32 w 2012 r.). W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, GKRPA nie wydała też negatywnych opinii dotyczących zezwolenia na ich sprzedaż.

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W 2012 roku liczba osób nimi objętych była nieco niższa niż w latach 2010-2011 (11 w stosunku do odpowiednio 24 i 14). W analizowanym okresie nieznacznie zmniejszała się liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (z 3 w 2010 r. do 2 w 2011 r., w 2012 r. brak takich osób).

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2010-2012 GKRPA kontaktowała się z odpowiednio 8, 7 i 5 osobami dotkniętymi tym problemem, a w sumie 4 osoby skierowała na terapię. W stosunku do sprawców przemocy w rodzinie nie zostały złożone żadne zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie pełnią inne jednostki i grupy wsparcia. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tabela 41. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

nazwa i adres jednostki	liczba porad/osób objętych wsparciem w 2012 r.
Oddział Detoksykacyjny w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym, ul. Graniczna 7, 34-312 Międzybrodzie Bialskie	4 osoby
Grupa Samopomocowa AA „Grupa Żar”, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie	25 osób
Grupa Samopomocowa AL-ANON, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie	20 osób
Telefon zaufania 606 677 528	
Punkt Informacyjno-Konsultacyjno-Terapeutyczny, ul. Strażacka 6/7, 34-311 Czernichów	poradnictwo terapeutyczne i psychologiczne – 71 osób; poradnictwo prawne – 8 osób
Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ul. Strażacka 6/7, 34-311 Czernichów	osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą – 21 osób; osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc – 21 osób

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichowie.

W ramach działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w roku 2012: zarejestrowano 21 „Niebieskich Kart”, odbyto 17 spotkań z osobami, u których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą, a także 17 spotkań z osobami, u których istniało podejrzenie, że stosują przemoc, zgłoszono do udziału w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla sprawców przemocy domowej 7 osób stosujących przemoc, z tego 2 osoby ukończyły program, otrzymując zaświadczenie. W ramach procedury „Niebieska Karta” odbyło się 36 cyklicznych wizyt w środowisku pracownika socjalnego.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2010-2012 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem i przemocą domową. O ile liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia GOPS-u w związku z przemocą w rodzinie wzrastała (liczba rodzin: z 8 w 2010 r. do 22 w 2012 r., liczba osób w rodzinach: z 29 w 2010 r. do 83 w 2012 r.), o tyle liczba osób objętych pomocą z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom (liczba rodzin: z 18 w 2010 r. poprzez 11 w 2011 r. do 15 w 2012 r., liczba osób w rodzinach: z 47 w 2010 r. poprzez 37 w 2011 r. do 47 w 2012 r.).

19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Czernichów badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, sołtysów, radnych, naczelników Wydziałów Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 34 wypełnione anonimowo ankiety, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Atuty gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne, atrakcyjny krajobraz i turystycznie miejsce. Duże znaczenie przywiązywali do różnorodności przyrodniczo-środowiskowej (góry, lasy, dwa jeziora) i potencjału turystycznego (kolejka górską, dobrze oznakowane szlaki, rozwijające się zaplecze sportowe umożliwiające uprawianie sportów letnich i zimowych, bogata sieć gastronomiczna, znacząca baza noclegowa). Docenili również walory komunikacyjne: przebiegającą przez gminę drogą wojewódzka, bliskość większych miast (Katowice, Bielsko-Biała, Żywiec), dobre połączenia dzięki dostępności do różnych środków lokomocji. Pozytywnie ocenili także zlokalizowaną na terenie gminy elektrownię szczytowo-pompową.

Słabe strony gminy

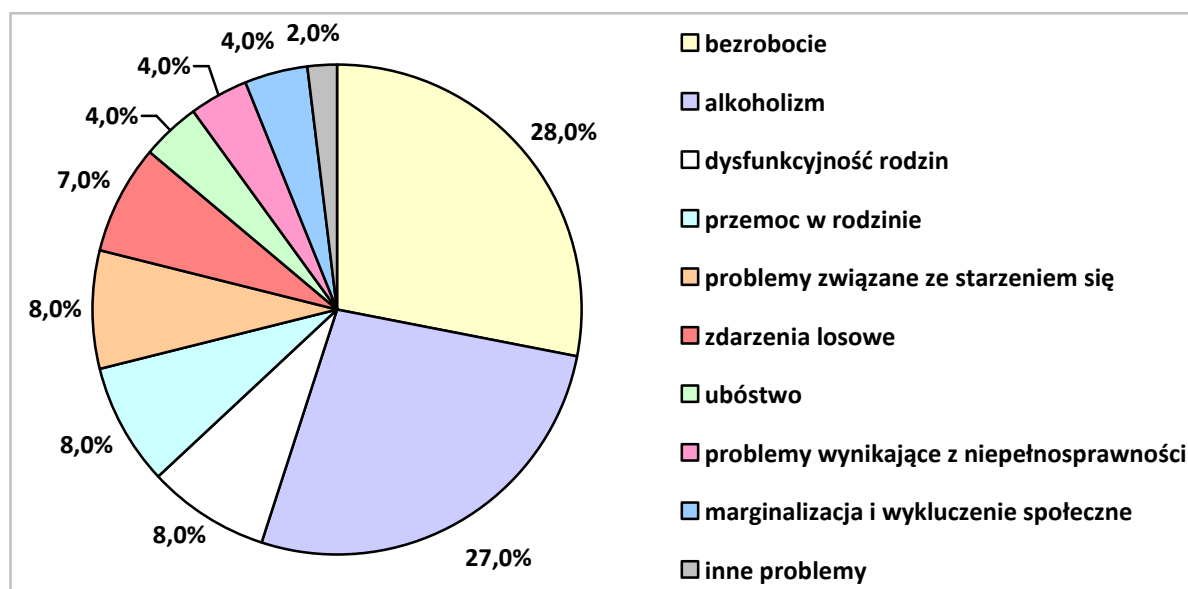
Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wymienianą słabością był zły stan dróg lokalnych. W zakresie infrastruktury drogowej badani wskazywali również na brak chodników, ograniczoną liczbę miejsc parkingowych, niedostateczne oświetlenie ulic w nocy, brak przystanków (Tresna). Według ankietowanych bolączką gminy są także deficyty w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej, najbardziej widoczne w przypadku ścieżek rowerowych, deptaków czy kąpielisk (np. całorocznego krytego basenu). Wskazali również na słabe zagospodarowanie brzegów jeziora i brak ogólnodostępnych toalet. Za ważki problem respondenci uznali też słabe wykorzystanie

położenia geograficznego i atrakcyjności turystycznej gminy, przejawiające się w braku jednolitego i długofalowego rozwoju w zakresie promocji turystyki.

Analizując słabe strony gminy, respondenci wspominali także o niezasadnych inwestycjach w gminie, braku kanalizacji i wodociągów. Zwracali także uwagę na złą gospodarkę odpadami oraz niedostateczną edukację ekologiczną i niewystarczającą troskę o czystość. Część badanych uznała, że liczba placówek kulturalno-oświatowych dla dzieci i młodzieży, a także świetlic dla dorosłych jest niewystarczająca. Niektórzy stwierdzili, że w ośrodkach zdrowia brakuje specjalistów.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

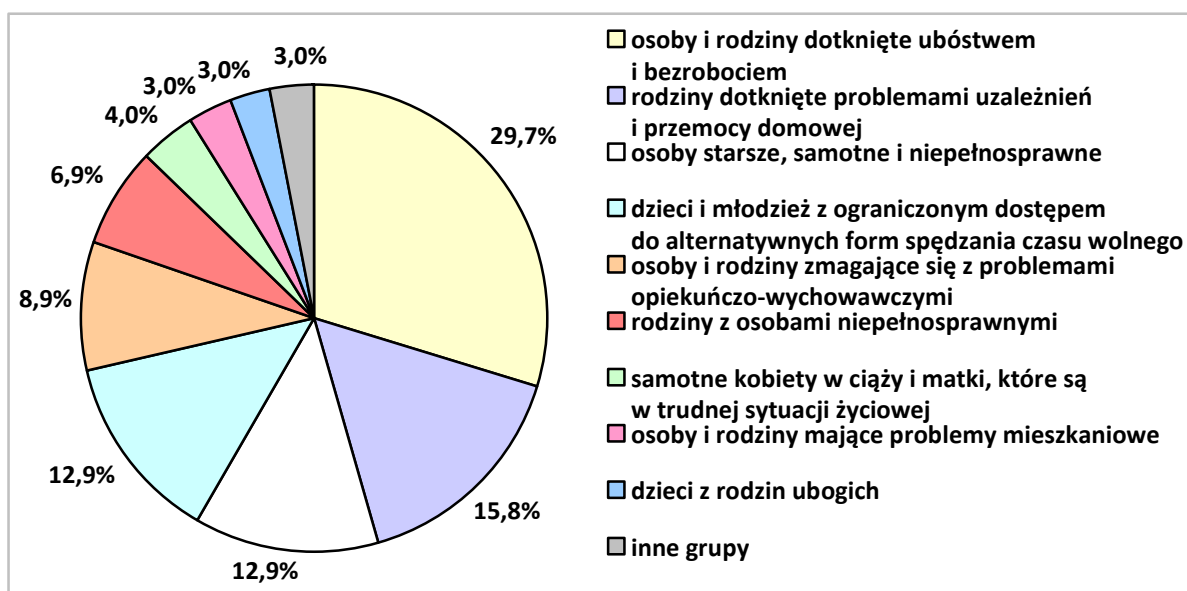

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (28%) oraz alkoholizm (27%). Szczególną uwagę zwrócili również na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie oraz problemy związane ze starzeniem się (po 8%). W dalszej kolejności wymienili m.in. zdarzenia losowe (7%), a także ubóstwo, problemy wynikające z niepełnosprawności oraz marginalizację i wykluczenie społeczne (po 4%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

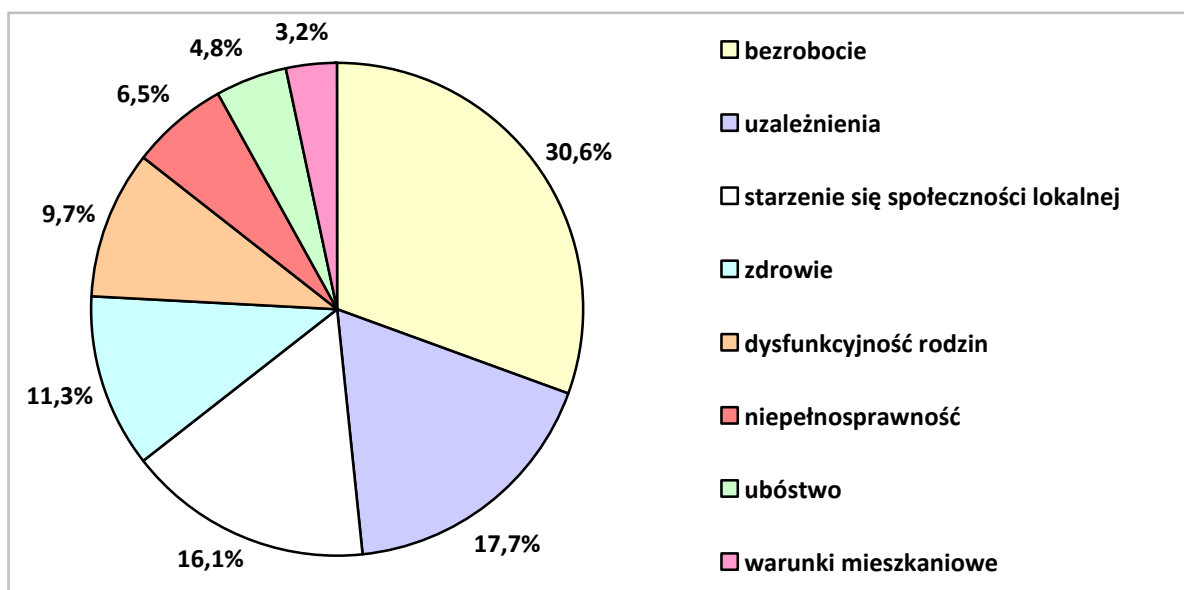

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (29,7%) stwierdziło, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w gminie, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem. Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby i rodziny zmagające się z problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (15,8%), osoby starsze, samotne i niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 12,9%). Zdaniem respondentów z następstwami problemów społecznych w gminie zmagają się także m.in. osoby i rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, szczególnie rodziny wielodzietne i niepełne (8,9%), rodziny z osobami niepełnosprawnymi (6,9%) oraz samotne kobiety w ciąży i matki, które są w trudnej sytuacji życiowej (4%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie (30,6%), uzależnienia (17,7%), starzenie się społeczności lokalnej (16,1%) oraz zdrowie (11,3%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na przeciwdziałanie bezrobociu poprzez aktywizację zawodową, organizowanie prac interwencyjnych, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganie inwestorów, pomoc małym firmom. Wskazywali również na potrzebę rozbudowy mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego. Za równie istotne uznali tworzenie programów opiekuńczych dla osób starych, pomoc dzieciom poprzez dożywianie czy organizowanie kolonii, edukację rodzin dotkniętych problemami, aktywizację osób wykluczonych, jak również zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do pomocy psychologicznej i prawnej oraz zakresu pomocy społecznej. Co do wsparcia udzielanego przez GOPS zastrzegli jednak, że świadczoną pomoc należałoby poddać kontroli co do zasadności jej przyznawania i efektywności jej wykorzystania.

Do ważnych działań, które wymagają podjęcia w gminie, respondenci zaliczyli także przedsięwzięcia służące zmniejszeniu skali problemów uzależnień i przemocy. Wśród nich uwydatnili te, które wiążą się z profilaktyką, zwiększeniem dostępności terapii oraz większą kontrolą rodzin patologicznych.

Zwrócono także uwagę na potrzebę poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz inwestowaniem w dalszy rozwój i edukację zawodową.

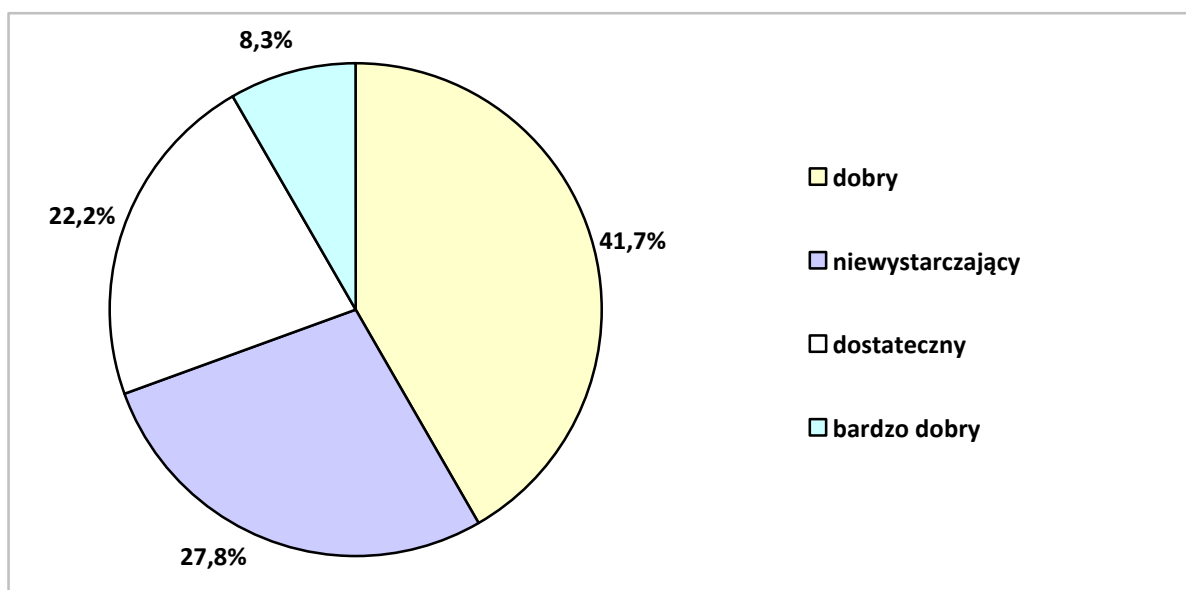
Według niektórych badanych należałoby zająć się także likwidacją barier architektonicznych, poprawą bezpieczeństwa na drogach, rozwojem połączeń komunikacyjnych, a także pozyskiwaniem dodatkowych funduszy z Unii Europejskiej.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy oraz Powiatowy Urząd Pracy. Ważną rolę do odegrania przypisali również placówkom oświatowym i lokalnym klubom sportowym. Zwrócili także uwagę na jednostki ochrony zdrowia, jednostki kultury, parafie, organizacje pozarządowe, grupy wsparcia oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

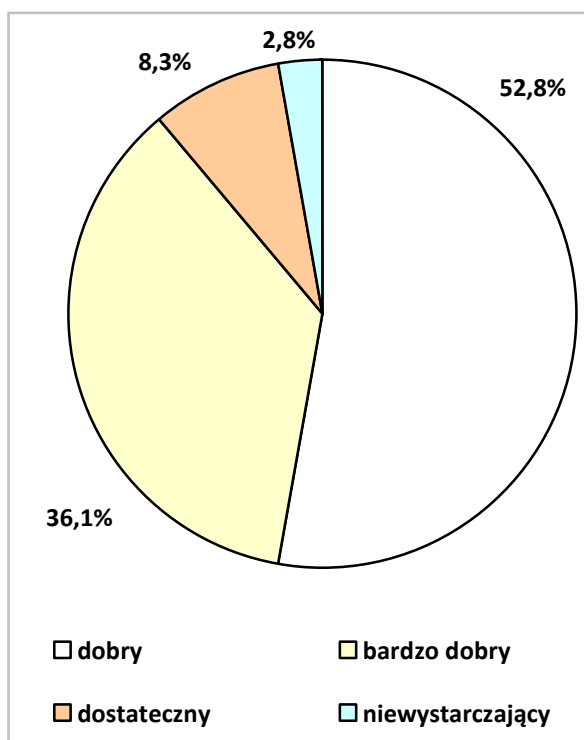

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

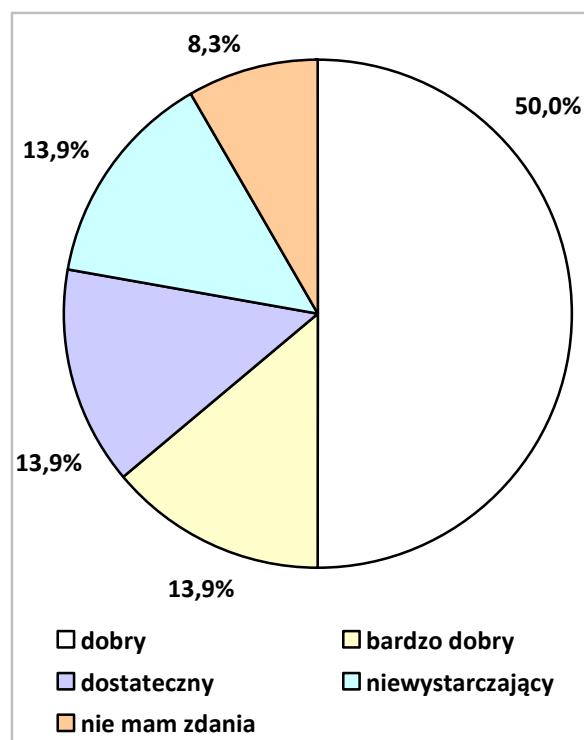
Większość respondentów pozytywnie oceniła dostępność placówek służby zdrowia w gminie. Prawie 42% z nich uznało ją za dobrą, 22,2% za dostateczną, a 8,3% za bardzo dobrą. Jednocześnie jednak niemal 28% badanych stwierdziło, że jest ona niewystarczająca.

Do lekarzy, których w gminie brakuje, bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: kardiologa, ginekologa, pediatrę, neurologa, okulistę, dermatologa, ortopedę, geriatrę, laryngologa, chirurga, lekarza rodzinnego, stomatologa oraz diabetologa.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

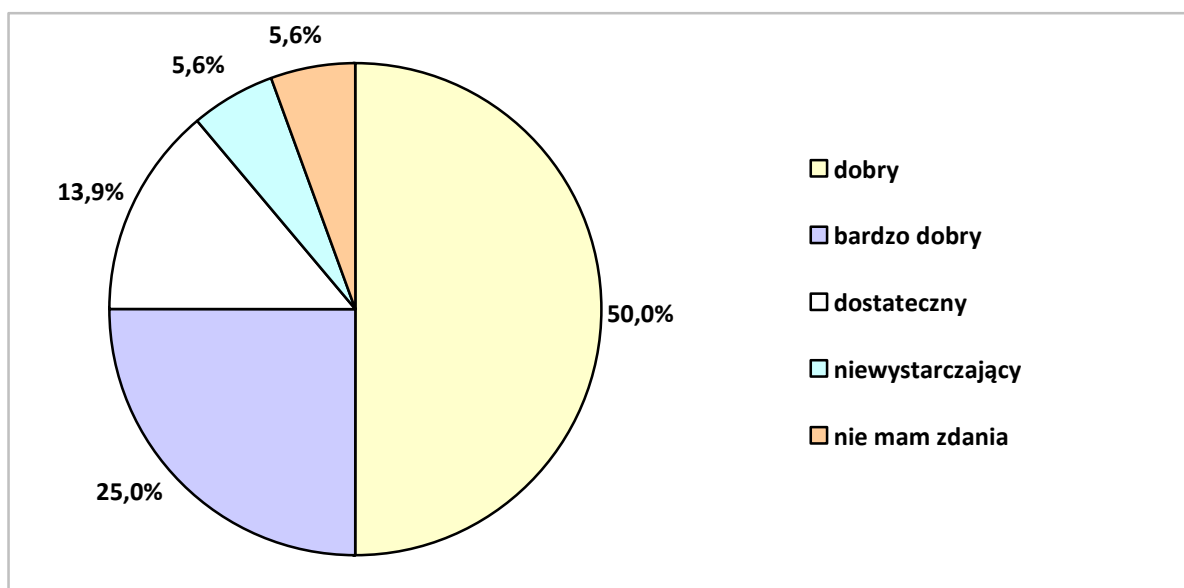

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Największy odsetek respondentów (odpowiednio 52,8 i 50%) stwierdził, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych w gminie jest dobry. Za bardzo dobry uznało go odpowiednio 36,1 i 13,9%, a za dostateczny odpowiednio 8,3 i 13,9% badanych. Negatywnie dostępność placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych w gminie oceniło odpowiednio 2,8 i 13,9% ankietowanych. Zdania w sprawie dostępu do placówek kulturalnych nie miało 8,3% respondentów.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali najczęściej świetlice środowiskowe, szkoły ponadgimnazjalne i zawodowe, żłobek, a także kino, muzeum, dom kultury czy dyskoteki.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

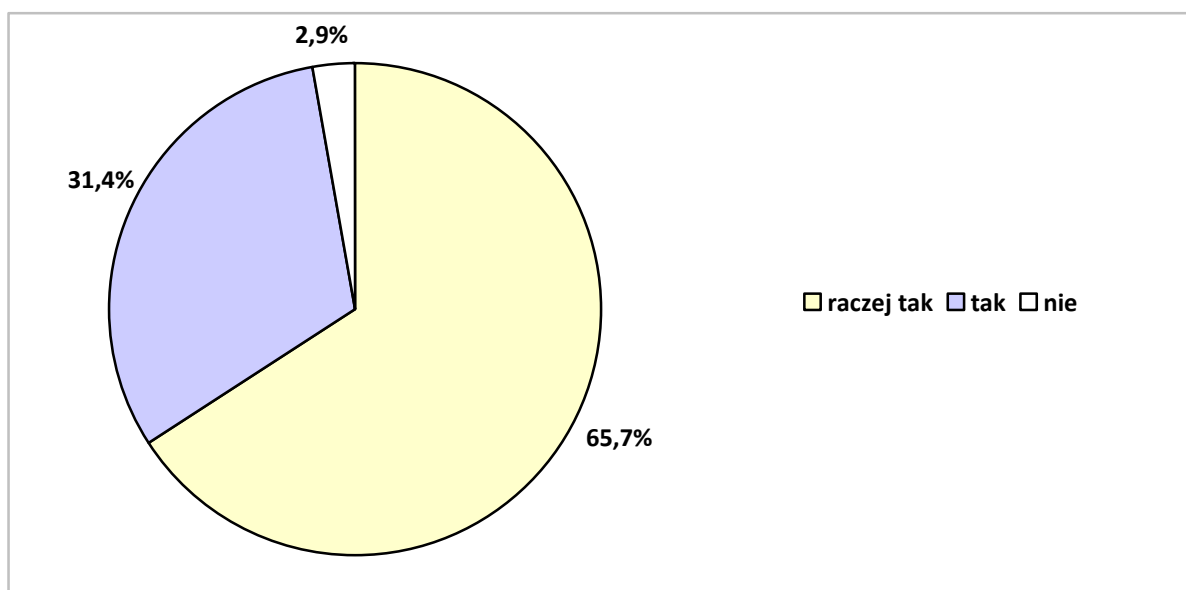
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Połowa respondentów dobrze oceniła dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie, a kolejne 25% przyznało, że jest on bardzo dobry. Blisko 14% badanych uznało jednak, że jest on dostateczny, a negatywną opinię w tej sprawie przedstawiło 5,6% ankietowanych. Jednocześnie zdania na ten temat nie miało 5,6% respondentów.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli więcej deficytów aniżeli w przypadku placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych. Wśród nich najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: basen, place zabaw, korty tenisowe, boiska, lodowisko, siłownia. Według ankietowanych w gminie brakuje ścieżek rowerowych, deptaków w okolicy jeziora, ścieżek górskich jak również wyciągów narciarskich.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 97,1%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło zaledwie 2,9% badanych.

20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2012 roku w gminie Czernichów funkcjonowało 16 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy Gminy Czernichów z organizacjami oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych gminy, dofinansowania działalności statutowej oraz wsparcia rzeczowego i lokalowego. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 42. Organizacje pozarządowe w gminie w 2012 roku

Lp.	Nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania	Kategoria klienta
1.	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Gminny w Czernichowie	wsparcie rzeczowe w formie żywności	dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej
2.	Stowarzyszenie do Współpracy Międzynarodowej „SOŁA”	współpraca międzynarodowa	wszystkie środowiska i grupy społeczne
3.	Gminne Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów	organizowanie czasu wolnego poprzez spotkania, wyjazdy, imprezy okolicznościowe	emeryci i renciści
4.	Towarzystwo Miłośników Międzybrodzia	krzewienie elementów kulturowych wzmacniających jej tożsamość	mieszkańcy Międzybrodzia bądź osoby wywodzące się z niego
5.	Polski Związek Wędkarski Koło w Czernichowie	– organizowanie wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego, – użytkowanie wód, – działania na rzecz ochrony przyrody i kształtowania etyki wędkarskiej	miłośnicy wędkarstwa
6.	Stowarzyszenie Szkoła Szybowcowa „ŻAR”	– aktywność osób związanych z GSS AP „ŻAR” w poszukiwaniu usprawnień i innowacji na rzecz stałej poprawy funkcjonowania Szkoły i osiągnięcia założonych celów strategicznych, – integracja środowisk z GSS AP „ŻAR” i zgodne, wspólne działanie na rzecz rozwoju Szkoły, – zaangażowanie osób związanych z GSS AP „ŻAR”	szerokie grono osób związanych z GSS AP „ŻAR”, czujących odpowiedzialność za rozwój Szkoły
7.	Eko – Europejskie Stowarzyszenie Miłośników Regionu Podbeskidzia „Kultura Krajobrazu” w Czernichowie	– działalność ukierunkowana jest na popularyzowanie szeroko pojętej kultury krajobrazu i zagadnień dotyczących ochrony środowiska naturalnego, – działania wspomagające ochronę dziedzictwa kulturowego regionu, jego historii i tradycji	
8.	Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „SOKÓŁ”	– działalność rekreacyjna, sportowa, turystyczna, – promocja zdrowego stylu życia	dzieci i młodzież
9.	Uczniowski Klub Sportowy „Czupel”, Czernichów	działalność sportowa	dzieci i młodzież
10.	Ludowy Klub Sportowy „Magórka”, Czernichów	działalność sportowa	dzieci i młodzież

11.	Ludowy Klub Sportowy „ŻAR”, Międzybrodzie Bialskie	działalność sportowa	dzieci i młodzież
12.	Uczniowski Klub Sportowy Beskid Mały	promocja kultury fizycznej	dzieci i młodzież
13.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „ŻAREK”, Międzybrodzie Żywieckie	– upowszechnianie biegania jako najprostszej formy ruchu, – popularyzacja biegów górskich, – promocja walorów turystyczno-krajoznawczych Międzybrodzia Żywieckiego i Góry Żar	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna Czernichów	– m. in. prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, – wykonywanie zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej	mieszkańcy gminy
15.	Ochotnicza Straż Pożarna Międzybrodzie Bialskie		
16.	Ochotnicza Straż Pożarna Międzybrodzie Żywieckie		

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

W 2012 roku w gminie Czernichów były 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43. Kościoły w gminie w 2012 roku

Lp.	Nazwa parafii	Adres kościoła
1.	Parafia pw. Świętej Marii Magdaleny	ul. Księdza Prałata Jana Banasia 5, 34-312 Międzybrodzie Bialskie
2.	Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy	ul. Beskidzka 23, 34-312 Międzybrodzie Żywieckie
3.	Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej	ul. Kościelna 10, 34-311 Czernichów

Dane Urzędu Gminy Czernichów.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii Rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz

określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
• prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej • upowszechnianie ofert pracy, w tym z zagranicy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy • wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa	• brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych • ograniczone działania służące ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia
szanse	zagrożenia
• wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki	• wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet • wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji • występowanie zjawiska dziedziczenia

środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) wzrost liczby nowych inwestorów tworzących miejsca pracy	bezrobocia ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia postępujące zjawisko ubóstwa

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
zapobieganie dysfunkcjom rodzin prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież rozwijanie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego podnoszenie poziomu nauczania w gminie dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców	brak działań inicjujących powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci nierozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży brak działań mających na celu rozwijanie opieki przedszkolnej brak działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu
szanse	zagrożenia
istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu	utrzymująca się wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej brak możliwości kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie słaba dostępność opieki medycznej niewystarczający wzrost liczby wolontariuszy

wolnego • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • zwiększająca się liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców	wśród dzieci i młodzieży

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
• prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • pozyskanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego • prowadzenie poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	• brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • niezapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • brak interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
szanse	zagrożenia
• wzrost liczby osób wyleczonych z uzależnień • zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • wzrost liczby osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych	• obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • brak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych

• funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • zwiększająca się kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami • wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie • niezwiększająca się liczba osób wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia	

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
• diagnozowanie problemu bezdomności • prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych • informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • zapewnianie osobom bezdomnym schronienia • prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych • udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin • zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych	• ograniczone działania zapobiegające bezdomności • brak działań mających na celu standaryzowanie usług świadczonych osobom bezdomnym • brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych • brak mieszkań chronionych, niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych
szanse	zagrożenia
• niezwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością • posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • społeczna akceptacja osób bezdomnych	• występowanie problemu bezdomności • zwiększająca się liczba osób bezdomnych • wzrastająca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia • nieodpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym • wzrastająca liczba osób bezdomnych przybyłych z innych gmin • niewzrastająca liczba osób wychodzących z bezdomności • ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • występowanie zjawiska minimalizowania problemów osób bezdomnych • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych
Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
• badanie liczebności osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych	• niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (klub seniora,

formach pomocy wystarczająca liczba pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie inicjowanie w gminie wolontariatu na rzecz osób starszych zapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie	dom dziennego pobytu) brak działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych niewystarczająca ilość grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych
szanse	zagrożenia
posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny funkcjonowanie w gminie grupy wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych dobra dostępność domów pomocy społecznej dobry poziom życia osób starszych zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych	wzrost liczby osób starszych brak dostępu osób starszych do małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu) mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych niewystarczająca dla osób starszych infrastruktura techniczna niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierająca osoby starsze w codziennym życiu

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym udzielanie wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy	brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych niewystarczająca ilość podmiotów świadczących rehabilitację osobom niepełnosprawnym brak grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo wychowawczych

oraz informacji o wolnych miejscach pracy • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • podejmowanie działań służących zwiększeniu społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych • inicjowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych	
szanse	zagrożenia
• posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • istnienie bazy rehabilitacyjnej • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych	• wzrost liczby osób niepełnosprawnych • wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników GOPS-u • zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia • brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie • wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
• odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • diagnozowanie problemów społecznych w gminie • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów GOPS-u • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy	• niewystarczające działania przeciwdziałające wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • niewystarczające działania w kierunku powstawania placówek pomocy społecznej • niewystarczające działania w kierunku inicjowania wolontariatu • niewystarczająca wiedza władz gminy w zakresie roli i potrzeb sektora pomocy społecznej

społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • inicjowanie wolontariatu • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych	
szanse	zagrożenia
• niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej • wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klientów GOPS-u • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej • istnienie organizacji pozarządowych • włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe	• popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej • niewystarczające dofinansowanie systemu pomocy społecznej • niewystarczająca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia

22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2014-2018. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

- 1. Wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:**
 - podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin,
 - pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia,
 - pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
- 2. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:**
 - zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
 - wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
 - pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym,
- 3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:**
 - usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
 - ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych,
- 4. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia poprzez:**
 - profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
 - promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i zwiększenie dostępności służby zdrowia.
- 5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie poprzez:**
 - przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich,
 - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców,
- 6. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:**
 - wzmacnianie kadr pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
 - wyzwalanie aktywności obywatelskiej,
 - wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów na lata 2014-2018, jest następująca:

**Czernichów gminą zintegrowaną społecznie,
podnoszącą jakość życia mieszkańców, zaspokajającą ich potrzeby
i stwarzającą im możliwości rozwoju**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel strategiczny 1.:

Wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u i placówek oświatowych.
2. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
3. Zatrudnienie asystenta rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także organizowanie dla nich szkoleń.
4. Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6. Utworzenie grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci.
7. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku.
8. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
9. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie.
10. Tworzenie w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym placówki realizującej program socjoterapeutyczny.
11. Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny.
12. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, straży miejskiej, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żywcu, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościoły.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób korzystających z grupy wsparcia,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci i młodzieży objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,

- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.

Cel strategiczny 2.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
7. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.

4. Pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
2. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych.
4. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba programów wsparcia zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych.
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, utworzenie klubu seniora, zapewnienie dostępu do Uniwersytetu III Wieku.
5. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w gminie.
6. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zdobyciu i utrzymaniu zatrudnienia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żywcu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Gilowicach, Środowiskowy Dom Samopomocy w Pewli Wielkiej, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych beneficjentów objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba osób korzystających z warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- zwiększenia liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.:

Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia

Cele operacyjne 1-2.:

1. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
2. Promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i zwiększenie dostępności służby zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Kontynuowanie działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.
6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Podjęcie kroków w kierunku zwiększenia dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie.
4. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.

5. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zawierają stanowiące załącznik do strategii gminne programy:

- **profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,**
- **przeciwdziałania narkomanii,**
- **przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Informacyjno-Konsultacyjno-Terapeutyczny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, telefon zaufania, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki służby zdrowia, Oddział Detoksykacyjny w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Międzybrodziu Bialskim, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy

społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,

- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- poprawy stanu zdrowia mieszkańców.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów.
2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki ponadgimnazjalne w powiecie, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- liczba dzieci i młodzieży dowożonych do szkół,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.

1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej, zatrudnianie specjalistów.
2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
3. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
4. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
5. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także o zasięgu ponadgminnym).
6. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
7. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Program współpracy Gminy Czernichów z organizacjami pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2018.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych projektów,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

Tabela 44. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2018*

Szacunkowa wielkość wydatków (w tys. złotych) w latach:				
2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.

*z budżetu gminy Czernichów

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów na lata 2014-2018 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Czernichów. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem wójta.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie przekaże wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

3.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów na lata 2014-2018 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii,
- Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Program współpracy Gminy Czernichów z organizacjami pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernichów na lata 2014-2018 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii	s. 5

Tabele:

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2012 roku	s. 16
Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2010-2012	s. 17
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012	s. 18
Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012	s. 18
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012	s. 19
Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki	s. 20
Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2010-2012	s. 20
Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2012 roku	s. 20
Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012	s. 21
Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2010-2012	s. 22
Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia	s. 22
Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2010-2012	s. 24
Tabela 13. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2010-2012 ..	s. 24
Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012	s. 25
Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2011/2012	s. 26
Tabela 16. Placówki kulturalne w gminie w 2012 roku	s. 29
Tabela 17. Obiekty zakwaterowania noclegowego w gminie w 2012 roku	s. 33
Tabela 18. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół podstawowych	s. 36
Tabela 19. Zakłady opieki zdrowotnej, indywidualne praktyki lekarskie oraz apteki w gminie w 2012 roku	s. 39
Tabela 20. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2012 roku	s. 40
Tabela 21. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2012 roku	s. 41
Tabela 22. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2012 roku	s. 42

Tabela 23. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2012 roku.....	s. 43
Tabela 24. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku	s. 44
Tabela 25. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku	s. 44
Tabela 26. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012	s. 46
Tabela 27. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012.....	s. 46
Tabela 28. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2012 roku	s. 47
Tabela 29. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012	s. 48
Tabela 30. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2010-2012	s. 49
Tabela 31. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012	s. 52
Tabela 32. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012	s. 53
Tabela 33. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012	s. 54
Tabela 34. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2012 roku.....	s. 55
Tabela 35. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	s. 56
Tabela 36. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	s. 56
Tabela 37. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	s. 57
Tabela 38. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.....	s. 58
Tabela 39. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012	s. 59
Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012.....	s. 59
Tabela 41. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie.....	s. 61
Tabela 42. Organizacje pozarządowe w gminie w 2012 roku.....	s. 71
Tabela 43. Kościoły w gminie w 2012 roku.....	s. 72
Tabela 44. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2018.....	s. 98

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	s. 63
Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie	s. 64
Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca	s. 65
Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?	s. 67
Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?	s. 68
Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?	s. 68
Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?	s. 69
Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	s. 70